

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Pravidla rozpočtové odpovědnosti na úrovni municipalit
Diplomová práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Miroslav Raif**
Osobní číslo: **E22505**
Studijní program: **N0488A050001 Hospodářská politika a veřejná správa**
Specializace: **Ekonomika veřejného sektoru**
Téma práce: **Pravidla rozpočtové odpovědnosti na úrovni municipalit**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je charakterizovat úlohu pravidel rozpočtové odpovědnosti v rámci municipálních rozpočtů, analyzovat ekonomickou situaci vybraných obcí a následně zhodnotit dopady daných pravidel na hospodaření vybraného vzorku obcí.

Osnova:

- Charakteristika hospodaření obcí v ČR.
- Implementace unijních fiskálních pravidel pro hospodaření obcí v ČR.
- Charakteristika hospodaření vybraného vzorku obcí.
- Analýza dodržování rozpočtové odpovědnosti v rámci zkoumaného vzorku obcí.
- Zhodnocení příslušných dopadů na ekonomiku daných obcí.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**
Rozsah grafických prací: **-**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

CAVALLO, A., DALLARI, P., RIBBA, A. Fiscal Policies in High Debt Euro-Area Countries. Cham: Springer, 2018. ISBN 978-3-319-70269-8.
DINAN, D., NUGENT, N., PATERSON, W. E. The European Union in Crisis. London: Palgrave, 2017. ISBN 978-1-1376-0426-2.
KRUNTORÁDOVÁ, I. Politické aspekty financování českých měst. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2744-1.
PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance. ISBN 978-80-247-5608-0.
PŮČEK, M. Udržitelné finanční řízení obcí a regionů. Praha: Národní síť Zdravých měst České republiky, 2015. ISBN 978-80-906033-0-1.
SVOBODA, M. a kol. Finanční řízení obcí. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2021. ISBN 978-80-88375-08-1.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Lucie Sobotková, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd
doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **1. září 2023**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2024**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2023

Prohlašuji:

Práci s názvem Pravidla rozpočtové odpovědnosti na úrovni municipalit jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 31.12.2024

Bc. Miroslav Raif v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval všem, kteří mi pomohli při přípravě této závěrečné práce. Především bych chtěl poděkovat svým vedoucím práce, zejména doc. Ing. Romaně Provazníkové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a podporu, kterou mi během celého procesu poskytovala. Dále bych chtěl poděkovat své rodině a přátelům za jejich trpělivost, podporu a povzbuzení v průběhu studia.

Poděkování patří také všem, kteří mi poskytli důležité informace a podklady, ať už při osobních konzultacích, nebo prostřednictvím odborné literatury, kterou jsem v práci využil. Bez jejich přispění by tato práce nemohla být dokončena.

Děkuji všem, kteří mi stáli po boku a podpořili mě na cestě k dosažení tohoto cíle.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá analýzou dodržování pravidla rozpočtové odpovědnosti ve všech 1144 obcích Středočeského kraje v letech 2013–2023. Cílem je zhodnotit, zda jejich zavedení mělo dopad na hospodaření vybraného vzorku obcí. Analýza je založena na kvantitativním hodnocení monitorujících ukazatelů podle velikostních kategorií obcí v daných obdobích. Práce poskytuje ucelený pohled na dodržování rozpočtové odpovědnosti na municipální úrovni a přináší zhodnocení rozpočtové politiky obcí.

KLÍČOVÁ SLOVA

rozpočet, pravidla rozpočtové odpovědnosti, zákon o rozpočtové odpovědnosti, obec, územní samosprávný celek, Středočeský kraj

TITLE

Rules of Budgetary Responsibility Rules at the Municipal Level

ANNOTATION

The thesis focuses on the analysis of compliance with fiscal responsibility rules in all 1,144 municipalities of the Central Bohemian Region from 2013 to 2023. The aim is to evaluate whether the implementation of these rules has impacted the financial management of the selected sample of municipalities. The analysis is based on a quantitative assessment of monitoring indicators according to municipality size categories during the specified periods. The thesis provides a comprehensive perspective on compliance with fiscal responsibility at the municipal level and evaluates the fiscal policies of municipalities.

KEYWORDS

budget, budget responsibility rules, law of budget responsibility rules, municipality, territorial self-government unit, Central Bohemian Region

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	9
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	11
ÚVOD.....	12
1 Charakteristika hospodaření obcí v ČR.....	13
1.1 Rozpočtová soustava ČR	13
1.2 Střednědobý výhled rozpočtu obce.....	16
1.3 Rozpočet obce.....	16
1.3.1 Příjmy rozpočtu obce	19
1.3.2 Výdaje rozpočtu obce	22
1.4 Účetnictví obce	23
2 Implementace unijních fiskálních pravidel pro hospodaření obcí v ČR.....	25
2.1 Pravidla rozpočtové odpovědnosti.....	27
3 Zadluženost územních rozpočtů	30
3.1 Regulace zadluženosti územních samosprávných celků	31
3.2 Monitoring hospodaření územních samosprávných celků.....	32
4 Metodika	35
5 Charakteristika hospodaření obcí Středočeského kraje	37
5.1 Výsledky hospodaření obcí Středočeského kraje	38
5.2 Příjmy obcí Středočeského kraje	39
5.3 Výdaje obcí Středočeského kraje.....	41
6 Analýza rozpočtové odpovědnosti obcí Středočeského kraje.....	44
7 Zhodnocení dopadů pravidla rozpočtové odpovědnosti na hospodaření obcí Středočeského kraje	50
7.1 Výsledky monitoringu hospodaření obcí Středočeského kraje.....	53
7.1.1 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2013.....	54
7.1.2 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2014.....	55
7.1.3 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2015.....	56
7.1.4 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2016.....	57
7.1.5 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2017.....	58
7.1.6 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2018.....	58
7.1.7 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2019.....	59
7.1.8 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2020.....	59
7.1.9 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2021.....	59

7.1.10	Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2022.....	60
7.1.11	Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2023.....	61
7.2	Shrnutí monitoringu.....	61
ZÁVĚR		64
POUŽITÁ LITERATURA		66

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1 Schéma rozpočtové soustavy ČR	14
Obrázek 2 Schéma fiskálního federalismu v ČR	15
Obrázek 3 Vztah mezi běžným a kapitálovým rozpočtem	18
Obrázek 4 Plnění rozpočtů obcí ČR v letech 2013–2023	19
Obrázek 5 Struktura příjmů obcí ČR v letech 2013–2023	21
Obrázek 6 Struktura výdajů obcí ČR v letech 2013–2023	22
Obrázek 7 Stav na bankovních účtech a dluhu obcí v letech 2013–2023 (mld. Kč)	30
Obrázek 8 Struktura dluhu obcí v letech 2013–2023	31
Obrázek 9 Administrativní členění Středočeského kraje	37
Obrázek 10 Příjmy, výdaje a saldo obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023	39
Obrázek 11 Struktura příjmů obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023	39
Obrázek 12 Struktura daňových příjmů obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023	40
Obrázek 13 Struktura výdajů obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023	41
Obrázek 14 Struktura běžných výdajů obcí Středočeského kraje v roce 2023	42
Obrázek 15 Nejvýznamnější odvětvové výdaje obcí Středočeského kraje v roce 2023	43
Obrázek 16 Počet obcí Středočeského kraje v intervalech dle procentní výše ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti v letech 2013–2023	46
Obrázek 17 Počet obcí Středočeského kraje překračujících 60 % hodnotu dluhového kritéria pravidla rozpočtové odpovědnosti	47
Obrázek 18 Počet obcí Středočeského kraje porušující ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům v letech 2013–2023	48
Obrázek 19 Počet obcí Středočeského kraje porušujících ukazatel běžné likvidity v letech 2013–2023	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Výpočet ukazatele dluhové služby	31
Tabulka 2 Přehled soustavy informativních a monitorujících ukazatelů 2008	32
Tabulka 3 Přehled soustavy informativních a monitorujících ukazatelů 2022	33
Tabulka 4 Počet obcí Středočeského kraje v intervalech dle procentní výše ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti v letech 2013–2023	44
Tabulka 5 Počet obcí STC a ČR porušující ukazatel pravidla rozpočtové odpovědnosti v letech 2013–2023	50
Tabulka 6 Počet obcí STC a ČR nesplňujících snížení dluhu v letech 2013–2023	51
Tabulka 7 Počet obcí STC a ČR porušující ukazatel věřitelského rizika v letech 2013–2023	52
Tabulka 8 Počet obcí STC a ČR porušující ukazatel běžné likvidity v letech 2013–2023	52
Tabulka 9 Počet obcí STC a ČR s vyšší mírou rizika v letech 2013–2023	53
Tabulka 10 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2013	55
Tabulka 11 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2014	56
Tabulka 12 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2015	57

Tabulka 13 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2016	58
Tabulka 14 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2017	58
Tabulka 15 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2018	58
Tabulka 16 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2019	59
Tabulka 17 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2020	59
Tabulka 18 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2021	60
Tabulka 19 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2022	60
Tabulka 20 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2023	61

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

CSÚIS	Centrální systém účetních informací státu
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DNV	Daň z nemovitých věcí
EMU	Evropská hospodářská a měnová unie
EU	Evropská unie
FS	Finanční správa
HDP	Hrubý domácí produkt
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
NRR	Národní rozpočtová rada
OPŽP	Operační program Životní prostředí
PO	Příspěvková organizace
SIMU	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů
SGP	Stability and Growth Pact
STC	Středočeský kraj
TSCG	Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union
ÚSC	územní samosprávný celek
VPS	všeobecná pokladní správa

ÚVOD

Pravidla rozpočtové odpovědnosti představují klíčový nástroj pro zajištění udržitelnosti a efektivnosti veřejných financí na úrovni municipalit. V kontextu rostoucích nároků na poskytování veřejných služeb a omezených zdrojů se stává nezbytné, aby obce dodržovaly jasně definované rozpočtové rámce, které podporují odpovědné hospodaření a transparentnost.

Cílem práce je charakterizovat úlohu pravidel rozpočtové odpovědnosti v rámci municipálních rozpočtů, analyzovat ekonomickou situaci vybraných obcí a následně zhodnotit dopady daných pravidel na hospodaření vybraného vzorku obcí.

Tato práce je rozdělena do sedmi kapitol. První kapitola se zabývá hospodařením obcí v České republice, s důrazem na strukturu jejich rozpočtů. Druhá kapitola analyzuje vývoj fiskálních pravidel Evropské unie a jejich implementaci do českého právního řádu prostřednictvím zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. Třetí kapitola se věnuje vývoji zadluženosti obcí a regulaci dluhu – od sledování pravidla dluhové služby až po zavedení soustavy informativních a monitorujících ukazatelů. Zároveň popisuje některé snahy českých zákonodárců o přijetí zákonů, jež předcházely samotnému zákonu o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Ve čtvrté kapitole je metodicky popsáno, že do vybraného vzorku bude zařazeno všech 1144 obcí ve Středočeském kraji. Budou použita veškerá dostupná finanční a účetní data z Centrálního systému účetních informací státu (CSÚIS). Pátá kapitola se věnuje charakteristice hospodaření těchto obcí v období 2013–2023. Šestá kapitola analyzuje dodržování rozpočtové odpovědnosti ve sledovaném období. Kromě pravidla rozpočtové odpovědnosti se zaměřuje také na dva další monitorující ukazatele – podíl cizích zdrojů na celkových aktivech (tzv. ukazatel věřitelského rizika) a běžnou likviditu. Sedmá kapitola hodnotí dopady pravidla rozpočtové odpovědnosti, rozšířeného i na období před účinností příslušného zákona. Pozornost je věnována také obcím s vyšší mírou rizika, tedy těm, které porušují všechny monitorující ukazatele současně.

1 Charakteristika hospodaření obcí v ČR

Obec neboli municipalita je definována Ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (Ústava) jako veřejnoprávní korporace, která je základním územním samosprávným celkem veřejné správy. Veřejnou správu podle Provaníkové (2015, s. 11) můžeme chápat jako systém, který je tvořen **státní správou a samosprávou**.

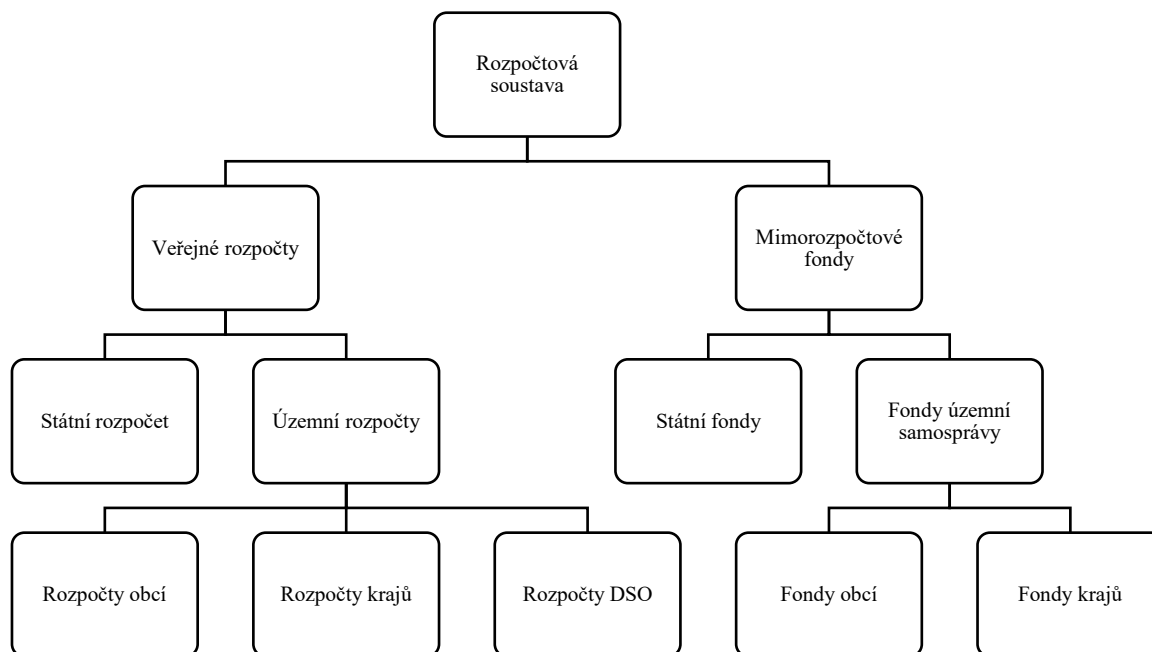
Podle čl. 101 Ústavy jsou obce veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Základním právním předpisem, který stanovuje pravomoci zastupitelstva obce je zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). Zastupitelstvo obce podle § 84 a § 85 zákona o obcích rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce. Níže bude uveden pouze ilustrativní přehled pravomocí zastupitelstva, které souvisí s rozpočtem, respektive hospodařením obce:

- schvalovat střednědobý výhled rozpočtu obce, rozpočet obce, závěrečný účet obce
- schvalovat účetní závěrku obce sestavenou k rozvahovému dni
- zřizovat peněžní fondy obce
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce
- rozhodovat o založení nebo zrušení právnických osob
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce
- poskytování darů, dotací a návratných finančních výpomocí
- nabytí a převod hmotných nemovitých věcí
- uzavření smlouvy o přijetí úvěru nebo zápůjčky
- vydání komunálních dluhopisů.

1.1 Rozpočtová soustava ČR

Rozpočtová soustava ČR (obrázek 1) se skládá ze dvou větví, z nichž první tvoří soustava veřejných rozpočtů a druhou jsou peněžními fondy. **Veřejné rozpočty** jsou děleny na státní rozpočet a územní rozpočty. Územní rozpočty dále členíme na **rozpočty obcí, rozpočty krajů a rozpočty dobrovolných svazků obcí**. Do konce roku 2021 patřily mezi územní rozpočty také rozpočty **regionálních rad regionů soudržnosti**, které zajišťovaly rozdělování dotací z fondů EU. Tato pravomoc přešla od roku 2022 na Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. **Mimorozpočtové fondy** jak vyplývá z jejich názvu jsou finanční fondy, v rámci nichž jsou spravovány prostředky mimo státní či územní rozpočty. Tyto finanční prostředky jsou určeny k financování specifických činností, programů nebo projektů. Mimorozpočtové fondy mají

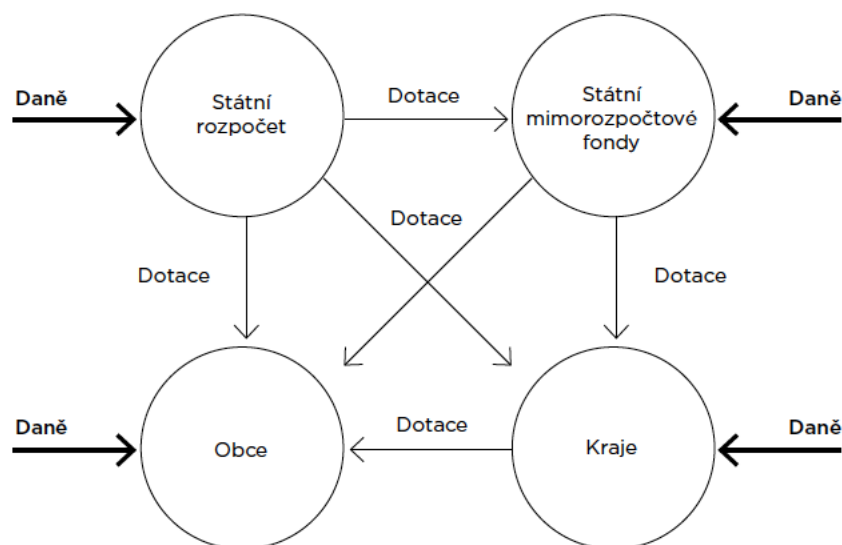
vlastní zdroje financování a často fungují s vyšší mírou autonomie. Jsou vytvářeny na základě zvláštních zákonů nebo vládních rozhodnutí. V ČR jsou vytvářeny například tyto fondy Státní fond dopravní infrastruktury nebo Státní fond podpory investic. Obdobně jsou na tom fondy územních samospráv, které jsou zřizovány zastupitelstvy pro podporu konkrétních účelů například jako je Fond rozvoje bydlení, který slouží ke zlepšení úrovně bydlení, životního prostředí a vzhledu konkrétního územního celku.

Obrázek 1 Schéma rozpočtové soustavy ČR

Zdroj: Peková, 2011, s. 403

Vazby (horizontální a vertikální) rozpočtové soustavy zkoumá **teorie fiskálního federalismu**. V rámci této ekonomické teorie se snaží ekonomové nastavit efektivní distribuci finančních prostředků v rámci jednotlivých úrovní rozpočtové soustavy na daném území tak, aby došlo k odpovědné a spravedlivé redistribuci veřejných statků a služeb. (Hornek, 2016, s. 69)

Pozn.: Z důvodů přehlednosti je zde abstrahováno od jiných než daňových a dotačních příjmů a nejsou uvažovány finanční vztahy k mezinárodním organizacím (např. EU).

Obrázek 2 Schéma fiskálního federalismu v ČR

Zdroj: Císařová a Pavel, 2008, s. 18

Česká republika patří mezi země, které využívají **kombinovaný model fiskálního federalismu**. V rámci vertikálních vazeb jsou zastoupeny dva typy subjektů na úrovni centrální (státní rozpočet a mimorozpočtové fondy) a dva typy subjektů na úrovni místní (obce a kraje). Všechny tyto subjekty mají zajištěnou určitou míru fiskální autonomie, která je dána daňovými příjmy. Na výše uvedeném schématu (obrázek 2) jsou zachyceny toky finančních prostředků, ze kterých je patrné, že vztahy mezi veřejnými rozpočty nejsou jen mezi rozpočty vyšší a nižší úrovně, ale i mezi rozpočty na stejné úrovni.

Císařová a Pavel (2008, s. 18) uvádí, že z hlediska objemu finančních prostředků jsou obecní rozpočty významnější než rozpočty krajské. To vyplývá v podstatě ze dvou až tří hledisek. Obce jsou z historického hlediska staršími územně samosprávnými celky a z hlediska výkonu svých působností mají větší objem kompetencí. Posledním hlediskem může být i počet obcí, neboť obce hospodaří v průměru s dvakrát většími prostředky vztaheno k HDP než kraje.

V poslední řadě můžeme uvést hledisko soběstačnosti, které opět potvrdí větší autonomii obcí, neboť vlastní příjmy tvoří více jak 70 % celkových příjmů. Vlastní příjmy krajů je tvořen zhruba 50 % příjmů, zbylé příjmy jsou tvořeny transfery ze státního rozpočtu. (Císařová a Pavel, 2008, s. 18)

1.2 Střednědobý výhled rozpočtu obce

Již samotný název napovídá, že **střednědobý výhled rozpočtu** by měl plnit funkci střednědobého finančního plánování obce z pravidla na 2–5 let. Provozničková (2015, s. 67) definuje výhled jako nástroj pro sestavení rozpočtu a rozpočet z něj vychází. Zákon nestanoví, jak často má být aktualizován, ale Svoboda (2021, s. 15) doporučuje jeho aktualizaci spolu se schvalováním rozpočtu na další rok. Tím dojde k zohlednění aktuální ekonomické situace.

Zákon neupravuje jednotnou strukturu výhledu, je tak na uvážení každé obce, jak podrobný výhled sestaví. V zákoně je uvedeno, že výhled má obsahovat alespoň **odhadované příjmy a výdaje, dlouhodobé pohledávky a závazky a finanční zdroje pro potřeby dlouhodobých záměrů**.

Provozničková (2015, s. 66) doporučuje, že by obce měly při sestavování výhledu postupovat podle následujících kroků:

- zpracovat analýzu hospodaření obce, která bude vycházet minimálně ze dvou až tří předchozích let
- rozdělit analyzované položky na běžné a kapitálové příjmy a výdaje, současně zohlednit běžné položky na nahodilé a pravidelně se opakující
- zohlednit Predikci příjmů veřejných rozpočtů zpracovanou Ministerstvem financí

Obecně lze shrnout, že čím důkladněji bude střednědobý výhled rozpočtu připraven, tím víc bude poskytovat komplexní dlouhodobý pohled na hospodářský výsledek a finanční situaci územního celku.

1.3 Rozpočet obce

Zákonná norma upravující hospodaření územních samosprávných celků je zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Předmětný zákon upravuje rozpočtový proces, tj. od sestavení rozpočtu, schválení rozpočtu, rozpočtových změn až po závěrečný účet. Dále zákon upravuje hospodaření zřízených příspěvkových organizací a dobrovolných svazků obcí.

Územní rozpočty, respektive rozpočty územních samosprávných celků jsou označovány jako **decentralizované peněžní fondy**, ve kterých jsou soustředěny příjmy na základě přerozdělení v rozpočtové soustavě a současně jsou generovány příjmy z vlastních činností. Všechny tyto příjmy jsou alokovány na zajištění veřejných/kolektivních statků, resp. služeb.

Územní rozpočet je utvářen na základě **nenávratného, neekvivalentního a nedobrovolného** principu financování, protože jeho hlavním zdrojem jsou daňové příjmy (Provazníková 2015, s. 51).

Půček (2015, s. 39) uvádí, že na rozpočet můžeme nahlížet třemi pohledy (srov. Provazníková, 2015, s. 51–52). První pohled nahlíží na rozpočet jako na **bilanci příjmů a výdajů**, kterou můžeme charakterizovat tímto vztahem:

$$F_1 + P - V = F_2$$

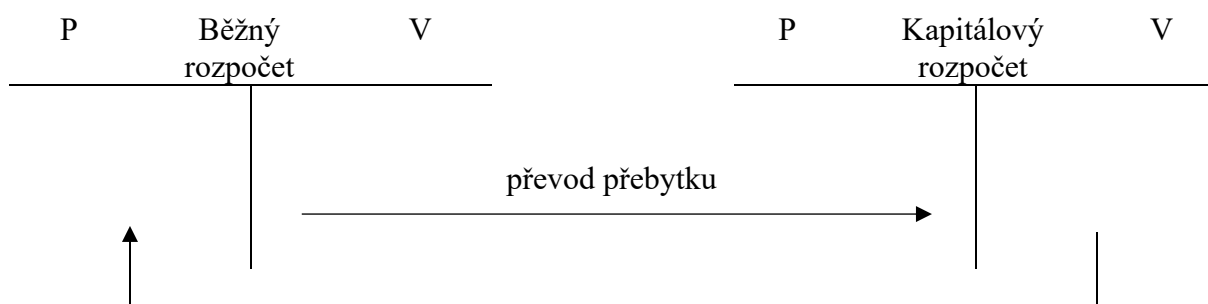
Z rovnice vyplývá, že pokud je F_2 větší, než F_1 pak dochází ke kumulaci finančních prostředků (tvorbě rezerv), což značí **přebytkový rozpočet**. V opačném případě, kdy F_2 je menší, než F_1 dochází k čerpání rezerv (příjmy jsou nižší než výdaje) a rozpočet je **deficitní**.

Nahodil (2014, s. 73) vychází z principu vyrovnanosti rozpočtu neboli **fiskální rovnováhy**, tedy příjmy i výdaje rozpočtu jsou v daném fiskálním roce vyrovnané. V opačném případě, kdy dochází k nerovnováze mezi příjmy a výdaji, buď příjmy převažují nad výdaji (přebytek) nebo výdaje jsou vyšší než příjmy (deficit) můžeme nazvat **fiskální nerovnováhou**.

V rámci druhého pohledu je rozpočet chápán jako **finanční plán**, kterým jsou umožněny jen takové výdaje, které jsou kryty očekávanými příjmy, vytvořenými finančními rezervami, příp. návratnými finančními zdroji (návratné finanční výpomoci, půjčky nebo úvěry).

Třetí pohled můžeme nazvat vizí, neboť vnímá rozpočet jako **nástroj prosazování cílů municipální politiky**, která stanovuje priority v rámci poskytování veřejných statků a služeb aktuální veřejné volby.

Rozpočet územně samosprávného celku můžeme rozdělit na **běžný rozpočet a kapitálový rozpočet**. V případě přebytku běžného rozpočtu, jehož saldo je použito jako dodatečný příjem kapitálového rozpočtu. V případech, že by saldo běžného rozpočtu bylo záporné, pak přebytek kapitálového rozpočtu je dodatečným příjmem. Tento vztah mezi běžným a kapitálovým rozpočtem je znázorněn níže na obrázku 3.

Obrázek 3 Vztah mezi běžným a kapitálovým rozpočtem

Zdroj: Provazníková, 2015, s. 61

Svoboda (2021, s. 18) doporučuje, že saldo běžného rozpočtu, tj. rozdíl mezi běžnými příjmy a běžnými výdaji (provozní saldo), by mělo být přebytkové ve výši 25 % běžných příjmů obce. Půček (2015, s. 27) uvádí, že index provozních úspor neboli podíl provozního salda a běžných příjmů by neměl klesnout pod 10% hranici. Ideální hodnota by se měla pohybovat v intervalu 20–25 %.

Ke klasifikaci jednotlivých (příjmových nebo výdajových) peněžních operací obce je používána **rozpočtová skladba**, která je upravena vyhláškou Ministerstva financí ČR č. 412/2021 Sb., o rozpočtové skladbě. Tato vyhláška stanovuje rozpočtovou skladbu podle několika hledisek třídění příjmů a výdajů. Z pohledu obecního rozpočtu je nejvýznamnější třídění druhové a odvětvové.

Druhové třídění je základním hlediskem třídění rozpočtové soustavy a je zaznamenáno u každé peněžní operace. V rámci druhového třídění lze rozdělit operace do tří okruhů – příjmy, výdaje a financování. Jednotlivé okruhy se dělí na třídy, seskupení položek, podseskupení položek a položky. Základní třídění dle druhového hlediska:

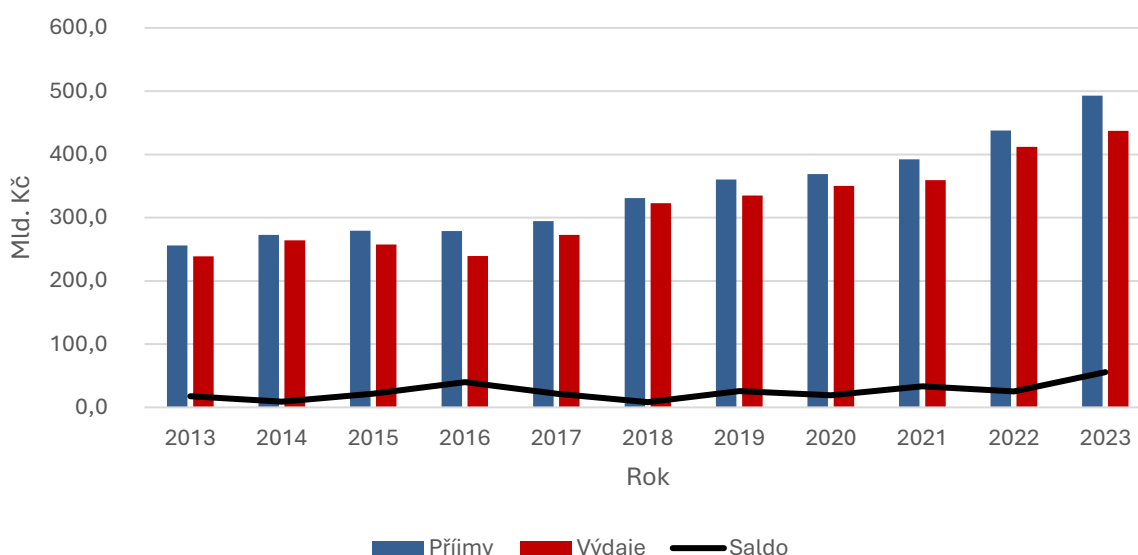
- Třída 1 Daňové příjmy
- Třída 2 Nedaňové příjmy
- Třída 3 Kapitálové příjmy
- Třída 4 Přijaté transfery
- Třída 5 Běžné výdaje
- Třída 6 Kapitálové výdaje
- Třída 8 Financování

Odvětvové třídění je dalším používaným hlediskem třídění rozpočtové skladby, které dělí finanční operace dle účelů. Územní rozpočty jej využívají až na výjimky u všech operací.

V rámci odvětvového třídění je rovněž využíván 4místný kód třídění, kterým jsou operace děleny na skupiny, oddíly, pododdíly a paragrafy. Rozpočtová skladba má těchto šesti skupin:

- Skupina 1 Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství
- Skupina 2 Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství
- Skupina 3 Služby pro fyzické osoby
- Skupina 4 Sociální věci a politika zaměstnanosti
- Skupina 5 Bezpečnost státu a právní ochrana
- Skupina 6 Všeobecná veřejná správa a služby

Jak již bylo uvedeno výše, rozpočet je bilancí příjmů a výdajů. Blíže bude představeno na obrázku 4, který zobrazuje skutečnost plnění příjmů, výdajů a salda rozpočtů obcí ČR. V rámci sledovaného období 2013–2023 bylo hospodaření obcí přebytkové, tj. dosahovaly kladného salda hospodaření.

Obrázek 4 Plnění rozpočtů obcí ČR v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

1.3.1 Příjmy rozpočtu obce

Jak již bylo uvedeno, **daňové příjmy** jsou hlavním zdrojem obecních rozpočtů. Převážná část těchto příjmů je přerozdělována podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Schéma rozpočtového určení daní je uvedeno v příloze A. Tímto zákonem jsou daně členěny na sdílené a vylučné. Mezi sdílené daňové příjmy jsou řazeny:

- daně z příjmů fyzických osob
 - daně z příjmů fyzických osob placené plátcí (ze závislé činnosti)
 - daně z příjmů fyzických osob placené poplatníky (z priznání a paušální daň)

- daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně
- daně z příjmů právnických osob
- daně z přidané hodnoty.

Dalšími významnými daňovými příjmy jsou příjmy z daní z hazardních her, které jsou územním samosprávným celkům převáděny Specializovaným finančním úřadem na podobné bázi jako sdílené daně.

Mezi **výlučné daně** je zahrnuta daň z příjmů právnických osob placená obcemi, která je zároveň příjmem i výdajem rozpočtu obce. Další a mnohem významnější výlučnou daní, která je 100 % příjmem obce je daň z nemovitých věcí. Tuto daň může obec výrazně ovlivnit vydáním obecně závazné vyhlášky o stanovení koeficientu pro výpočet daně z nemovitých věcí. Vydání této vyhlášky může obec stanovit koeficient podle velikosti obce, komerční koeficient a místní koeficient. Místní koeficient je nejzajímavějším koeficientem z pohledu obce, který může nabývat hodnot z intervalu 1,1–5,0 s přesností na jedno desetinné místo. Stanovení jiné výše koeficientu, než je základní může mít vysoce pozitivní dopad na daňové příjmy obce, nutností je však včasné vydání příslušné obecně závazné vyhlášky s účinností od 1. října předchozího roku, protože výběr této daně je svěřen místně příslušným finančním úřadům. (Eliáš, 2023) V roce 2023 vláda představila Ozdravný balíček, jehož cílem je konsolidace veřejných financí. Součástí tohoto balíčku byla také novela zákona o dani z nemovitých věcí, která přinese změny v letech 2024 a 2025.¹ (Svaz měst a obcí ČR, 2024)

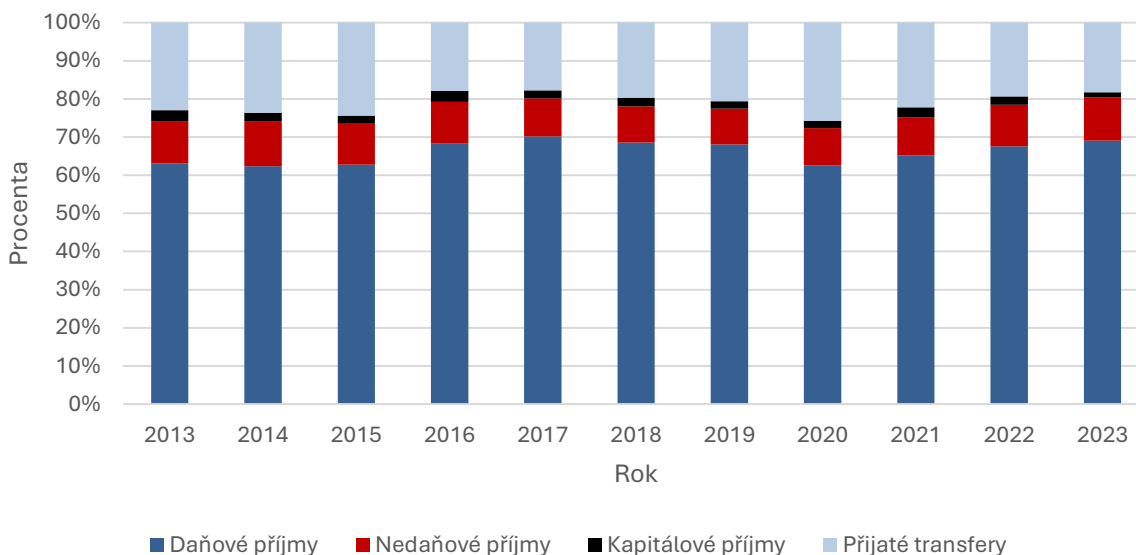
Dle Provazníkové (2015, s. 168) jsou **nedaňovými příjmy** obcí zejména příjmy z vlastní hospodářské činnosti, které představují významnější zdroj do rozpočtu obcí. Dále Provazníková uvádí, že v roce 1993 představovaly tyto příjmy v rozpočtech obcí podíl cca 24 % na celkových příjmech, kdy dosáhly nejvyšší hodnoty, ale ve sledovaném období 2010–2024 se pohybovaly v rozmezí cca 7–9 %. Půček (2015, s. 66) považuje zvyšování této třídy příjmů za klíčové z důvodu finanční soběstačnosti obce. V podstatě se jedná o princip založený na efektivním využívání komerčního majetku obce, který by měl být přenesen i na založené a zřízené právnické osoby. Tento princip vychází z ustanovení § 38 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích

¹ S účinností od 01.01.2024 došlo ke změně sazeb daně u jednotlivých skupin nemovitých věcí, které se v průměru zvýšily o 80 %. Dále s účinností od 01.01.2025 nebude možné snížit koeficient podle počtu obyvatel o jednu až tři kategorie a komerční koeficient „1,5“ se ruší. Obce, které využívaly kombinaci těchto dvou koeficientů, by měly v roce 2024 přijmout opatření ve formě opatření obecné povahy nebo obecně závazné vyhlášky, ve kterých použijí odpovídající místní koeficient. Pokud by obce nepřijaly jedno z těchto opatření, tak by v roce 2025 Finanční správa vyměřila daň v souladu s platným zákonem, která by měla dopad na občany a příjmy obce.

(obecní zřízení), který vymezuje, že *majetek obce musí být využíván účelně a hospodárně v souladu s jejími zájmy a úkoly vyplývajícími ze zákona vymezené působnosti*.

Kapitálové příjmy charakterizuje Peková (2011, s. 240) jednak jako jednorázové příjmy, které se zpravidla neopakují, jsou účelové a jsou využívány k financování dlouhodobých potřeb. Tento druh příjmů můžeme členit na **příjmy vlastní** (příjmy z prodeje dlouhodobého majetku nebo příjmy dlouhodobého finančního majetku), tak **příjmy z přerozdělovaných procesů**, které můžeme dále rozdělit na **návratné příjmy** (investiční úvěry, popř. návratné finanční výpomoci) a **příjmy nenávratné** (investiční transfery). Nutno upozornit, že do kapitálových příjmů v rámci druhového členění rozpočtové skladby se zahrnuje třída 3 a seskupení položek 42. Výše uvedené návratné příjmy jsou vykazovány v rámci třídy 8 financování.

Dle Kruntorádové (2015, s. 77) jsou **přijaté transfery** druhým nejvýznamnějším zdrojem financování obcí. Autorka dále uvádí, že zákon o státním rozpočtu a další legislativní normy upravují právní nárok na poskytnutí dotací a transferů, které je možné dělit do několika kategorií. Jednou z nejdiskutovanější položek financování je příspěvek na výkon přenesené působnosti, který je poskytován všem obcím na základě zákona o státním rozpočtu, protože každá obec vykonává nějakou část státní správy.

Obrázek 5 Struktura příjmů obcí ČR v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

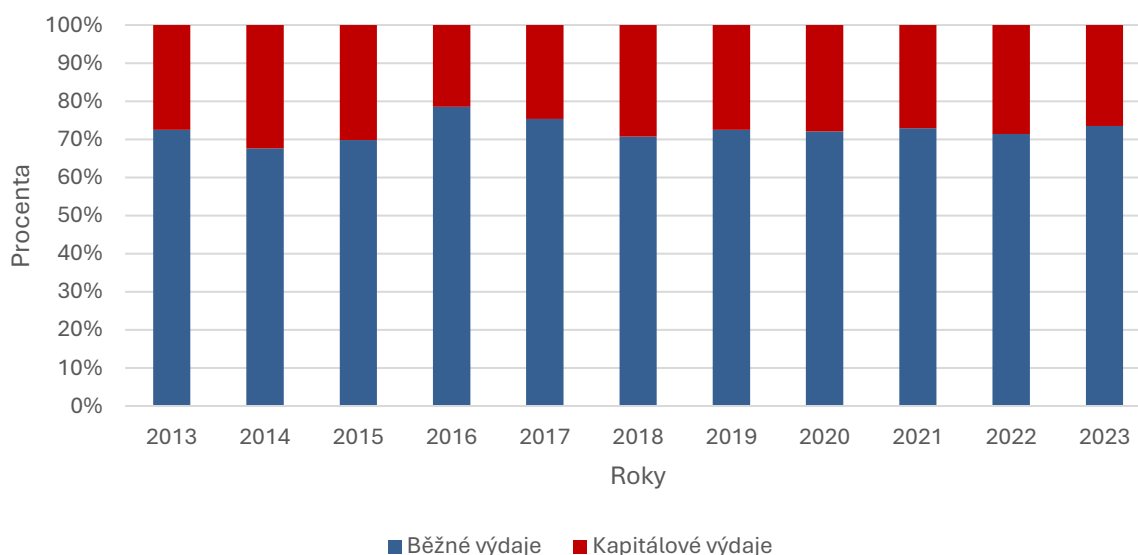
Struktura příjmů obcí ČR v letech 2013–2023 (obrázek 5) vystihuje jednoznačně významnost jednotlivých příjmových tříd rozpočtu. Daňové příjmy tvořily převážnou část rozpočtu po celé

sledované období, jejich podíl na celkových příjmech se pohyboval od 62,3 % (v roce 2014) do 70,1 % (v roce 2017). Zbývající část (ve výši jedné třetiny) tvořily ostatní druhy příjmů s tím, že dominantní postavení měly přijaté transfery, které nabývaly hodnot v rozmezí 17,7 % (v roce 2017) a 25,8 % (v roce 2020). Nedaňové příjmy se pohybovaly v průměru okolo 10,4 %. Zcela marginální přínos (v průměru 2,3 %) měly kapitálové příjmy, o kterých můžeme s jistotou tvrdit, že v rozpočtu obcí zastávají náhodný druh příjmů.

1.3.2 Výdaje rozpočtu obce

Výdaje územních samospráv můžeme podle Provazníkové (2015, s. 194) členit podle několika hledisek, mezi které patří hledisko ekonomické, rozpočtové skladby, infrastruktury, funkcí veřejných financí a rozpočtového plánování. Nejběžnějším hlediskem z pohledu praxe je ekonomické, které dělí výdaje na **běžné výdaje** a **výdaje kapitálové**.

Běžné výdaje neboli provozní jsou opakující se výdaje, kterými jsou zajišťovány běžné potřeby územně samosprávného celku v příslušném rozpočtovém roce. Do provozních výdajů spadají platy zaměstnanců, nákup materiálu, vody, energií a služeb. Zato **kapitálové výdaje** neboli investiční výdaje jsou určeny k financování dlouhodobých potřeb. Jedná se o rekonstrukce nebo novou výstavbu budov a další infrastruktury (chodníky, silnice, veřejné osvětlení případně i veřejnou zeleň). Struktura výdajů obcí ČR za sledované období je uvedena na obrázku 6.

Obrázek 6 Struktura výdajů obcí ČR v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

Z obrázku 6 je patrné, že běžné výdaje jsou významnějšími výdaji obcí, neboť jejich podíl na celkových výdajích se v rámci sledovaného období 2013–2023 pohyboval kolem hranice 70 %.

V rámci těchto výdajů je zajišťován provoz obcí, z nichž nejvýznamnější skupinou jsou výdaje na neinvestiční nákupy a související výdaje, do které jsou zahrnuty výdaje na nákup služeb, výdaje na ostatní nákupy (např. opravy a udržování, pohoštění a cestovné), výdaje na nákup vody, paliv a energie a výdaje na nákup materiálu. Další významné provozní výdaje jsou dotace a výdaje platy a jiné související výdaje, mezi něž jsou zařazeny platy úředníků a odměny členů zastupitelstev.

1.4 Účetnictví obce

Doposud byl definován princip rozpočtového hospodaření, které v rámci rozpočtového roku sleduje příjmy a výdaje obce pomocí výkazu o plnění rozpočtu. V roce 2010 proběhla **reforma účetnictví**, která změnila dřívější **evidenční účetnictví** na komplexnější účetnictví, které poskytuje uživatelům informace o **aktivech a pasivech, nákladech a výnosech a výsledku hospodaření**. Záměrem reformy bylo přiblížení, popř. sjednocení účetnictví veřejného sektoru se sektorem soukromým. Hlavním rozdílem mezi rozpočtem a účetnictvím je ten, že účetnictví poskytuje informace nejen o tokových veličinách, ale i stavových (Svoboda, 2021, s. 15). Provaníková (2015, s. 69) uvádí, že reforma přinesla rozsáhlé penzum dat a informací v novém rozsahu a struktuře, což vede k trojrozměrnému charakteru účetnictví obcí. Pojem **trojrozměrného účetnictví** chápe jako rozpočtový rozměr, bilanční rozměr a rozměr analýzy nákladů. Výsledkem zavedení účetní reformy bylo, že účetnictví umožnilo jeho uživatelům sledovat věrný a poctivý obraz o vybraných účetních jednotkách.

Účetnictví obcí je po celou dobu upraveno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Reformou byly definovány **vybrané účetní jednotky**, které jsou povinny schvalovat od roku 2013 účetní závěrku. Schvalování účetní závěrky je upraveno vyhláškou č. 220/2013, o požadavcích na schvalování účetních závěrek některých vybraných jednotek a sestavují se tyto účetní výkazy:

- **rozvaha (balance)** je jedním z klíčových výkazů, která poskytuje informace o aktivech (majetku a pohledávkách) a pasivech (vlastním kapitálu a závazcích), které se musejí rovnat, proto se výkaz někdy nazývá bilance. Rozvaha zachycuje majetek ze dvou hledisek. Prvním je **hledisko konkrétních forem majetku**, které charakterizuje stranu aktiv, z jakých položek se celkový majetek skládá, resp. jaká je jeho struktura. Druhým je **hledisko zdrojů financování majetku**, které zkoumá stranu pasiv neboli, z jakých zdrojů (vlastních nebo cizích) byl předmětný majetek pořízen.
- **výkaz zisku a ztráty (výsledovka)** je druhým významným výkazem, který hodnotí výsledek účetního období prostřednictvím nákladů (vstupů) a výnosů (výstupů).

- **příloha** obsahuje doplňující informace o vybraných postupech účetní jednotky.

V případě, že vybrané účetní jednotky k rozvahovému dni dosáhnou hodnoty aktiv celkem alespoň 40 mil. Kč a hodnoty ročního úhrnu čistého obratu alespoň 80 mil. Kč musí jejich účetní závěrka obsahovat i tyto výkazy:

- **přehled o peněžních tocích (cash flow)** je posledním z důležitých výkazů, který poskytuje informace o změnách finančních prostředků. Je jakýmsi „účetním rozpočtem“, protože dává informaci uživatelům o změně finančních prostředků a jakým způsobem k tomu došlo, což je mnohem cennější a podstatnější informace.
- **přehled o změnách vlastního kapitálu** je doplňkovým výkazem, který rozebírá změny v rámci položek vlastního kapitálu.

Zákon o účetnictví má několik prováděcích vyhlášek, které upravují závazné vzory některých částí účetní závěrky a směrné účtové osnovy. Obce se řídí vyhláškou č. 410/2009 Sb., pro některé vybrané účetní jednotky.

2 Implementace unijních fiskálních pravidel pro hospodaření obcí v ČR

Maastrichtská konvergenční kritéria, stanovená v roce 1992, tvoří základ fiskální disciplíny v Evropské unii. Mezi klíčové ukazatele patří udržení veřejného deficitu pod 3 % HDP a veřejného dluhu pod 60 % HDP. (Baldwin, 2022) Tato pravidla byla později rozšířena v rámci Paktu o stabilitě a růstu (SGP), přijatého v roce 1997, který měl zajistit dlouhodobou stabilitu v rámci hospodářské a měnové unie. První reforma SGP z roku 2005 přinesla větší flexibilitu, například umožnila zohlednění výjimečných okolností, jako je recese. Nicméně krize roku 2008 ukázala slabiny těchto pravidel, zejména jejich nedostatečnou vynutitelnost.

Globální finanční krize v roce 2008 odhalila i slabiny fiskální politiky v Evropské unii, zejména nedostatečnou koordinaci a omezenou kontrolu veřejných financí. Evropská unie na tuto situaci reagovala posílením svého fiskálního rámce prostřednictvím balíčku šesti právních aktů (six-pack), smlouvy o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské měnové unii (fiskální úmluva) a balíčku dvou nařízení (two-pack). Tyto legislativní balíčky měly za cíl zlepšit fiskální disciplínu, snížit zadluženost členských států a posílit koordinaci v rámci eurozóny.

V roce 2011 byl přijat balíček šesti právních aktů známý jako **six-pack**, který podle Dinan (2017) zahrnoval posílení Paktu o stabilitě a růstu (SGP). Těchto šest legislativních opatření mělo za cíl zlepšení fiskálního dohledu (tři nařízení a směrnice) a prevenci makroekonomických nerovnováh (dvě nařízení). Obsahoval šest legislativních opatření, z něhož čtyři zaměřená na fiskální pravidla a dvě na makroekonomickou nerovnováhu. Hlavní přínosy zahrnovaly:

- **posílení preventivní složky** zavedením výdajového pravidla, které omezuje růst veřejných výdajů
- **automatizaci sankcí** zjednodušením rozhodovacího procesu zavedením principu reverzní kvalifikované většiny
- **mechanismus makroekonomických nerovnováh** monitorující ekonomické ukazatele jako jsou běžný účet a konkurenceschopnost.

Dinan (2017) však poukazuje na problémy s implementací, kdy některé státy obcházejí pravidla díky výjimkám a vágním definicím.

Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v hospodářské měnové unii (Fiscal Compact) z roku 2012, byla podle Cavallo (2018) reakcí na potřebu přísnějšího řízení dluhu. Zásadní body zahrnují:

- **zlaté pravidlo** rozpočtové disciplíny, kdy členské státy musí udržovat strukturální deficit pod 0,5 % HDP,
- **automatické korekční mechanismy** zavedením nápravných opatření při překročení stanovených hranic,
- **národní implementace**, neboť fiskální úmluva vyžadovala začlenění pravidel do národní legislativy, což Cavallo označuje za klíčový krok k harmonizaci fiskální disciplíny.

Dinan (2017) uvádí, že fiskální pakt se zaměřuje na posílení fiskální disciplíny a byl schválen všemi členskými státy EU kromě Spojeného království a České republiky. Česká republika ratifikovala tuto úmluvu až v roce 2013.

Cavallo (2018) kritizuje, že úmluva má omezený dopad v zemích s vysokým dluhem, protože postrádá efektivní sankční mechanismus. To platí zejména pro státy jako Itálie či Řecko.

V roce 2013 byl přijat balíček dvou nařízení (two-pack), který doplnil six-pack o další nástroje zaměřené na posílení dohledu nad státními rozpočty členských států eurozóny. Dinan (2017) popisuje jeho dva hlavní pilíře:

- **ex-ante kontrola rozpočtů**, kdy členské státy musí předkládat návrhy rozpočtů Evropské komisi ke schválení,
- **přísnější dohled**, který je zaměřen na zesílený monitoring států s vysokou zadlužeností a podmínky pro přístup k finanční pomoci.

Podle Cavallo (2018) zajišťuje two-pack větší transparentnost a dohled, ale jeho implementace naráží na nedostatečnou politickou vůli v některých zemích.

Implementace two-pack znamenala pro Českou republiku další krok směrem k větší transparentnosti a odpovědnosti ve fiskální politice. V rámci dvouletého cyklu se Česká republika zavázala předkládat své fiskálně-strukturální plány s cílem zajistit dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Tato opatření pomohla ČR udržet veřejný dluh pod 60 % HDP a deficit státního rozpočtu pod 3 % HDP, což je klíčové pro splnění maastrichtských kritérií.

Reformy fiskálních pravidel EU po ekonomické krizi 2008 měly zásadní dopad na národní fiskální politiky členských států, včetně České republiky. Six-pack, fiskální úmluva a two-pack přispěly k posílení odpovědnosti a transparentnosti ve správě veřejných financí. Česká republika se díky těmto reformám stala schopnou lépe reagovat na ekonomické výzvy a zajistit udržitelnost svých veřejných financí v souladu s evropskými standardy. S ohledem na aktuální

fiskální situaci se očekává, že nová pravidla přinesou další zjednodušení a flexibilitu do plánování státního rozpočtu, což může pozitivně ovlivnit ekonomický růst a stabilitu země.

Na základě výše uvedených evropských legislativních dokumentů vznikla pro Českou republiku povinnost přijmout rovněž zákon, který by upravoval pravidla rozpočtové odpovědnosti. Následující podkapitola se bude zabývat procesem přijetí zákona o rozpočtové odpovědnosti, který definuje pravidla, jak pro veřejné instituce, tak pro územně samosprávné celky.

2.1 Pravidla rozpočtové odpovědnosti

První pokusy o zavedení fiskálních pravidel České republiky byly v období 1998–2002, kdy byly navrženy dva ústavní zákony. První byl návrh ústavního zákona o vyrovnaném státním rozpočtu České republiky z roku 1998, jehož podstatou dle důvodové zprávy byla snaha o dlouhodobou stabilitu státních financí a nezadlužování budoucích generací. (Poslanecká sněmovna, 1998) Druhým návrhem byl ústavní zákon o rozpočtové kázní České republiky, který byl předložen v roce 2002. Tento návrh zákona byl daleko obsáhlejší než předchozí návrh a vztahoval se na celou soustavu veřejných rozpočtů. Klíčová část zákona upravovala rozpočtové režimy, které byly rozděleny podle velikosti podílu celkového schodku rozpočtové soustavy České republiky na celkové výši hrubého domácího produktu. Podle výše deficitu byly definovány tři režimy:

- normální ve výši podílu pod 2 %
- zvýšené pozornosti v rozmezí 2–3 %
- a mimořádné situace nad 3 %.

Schválení návrhu zákona o státním rozpočtu na daný rok by podle těchto režimů vyžadovalo nadpoloviční většinu přítomných poslanců, nadpoloviční většinu všech poslanců a třípětinovou většinu všech poslanců. (Poslanecká sněmovna, 2002)

Další návrh byl předložen Poslanecké sněmovně v roce 2012. Jednalo se o návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti, jež si bral za cíl zamezit opakující se schodky státního rozpočtu. Návrhem zákona mělo dojít k zavedení dluhové brzdy, která definovala určité limity zadlužení státu, jejichž překročení by spouštělo konkrétní fiskální opatření. (Poslanecká sněmovna, 2012) Druhý návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti byl předložen v roce 2013. Tento návrh následoval po neúspěšném pokusu schválit obdobný zákon v roce 2012. Návrh ústavního zákona měl za cíl zakotvit fiskální pravidla a mechanismy pro kontrolu

zadlužování veřejných financí v souladu s požadavky Evropské unie, zejména v návaznosti na Fiskální úmluvu. (Poslanecká sněmovna, 2013)

Pravidla rozpočtové odpovědnosti byla přijata zákonem č. 23/2017 Sb., o rozpočtové odpovědnosti. Tato zákonná norma stanovila okruh veřejných institucí, které se těmito pravidly musí řídit. Rozpočtovou odpovědnost dle Svobody (2021, s. 22) lze chápat jako transparentní, hospodárné, účelné a efektivní vynakládání veřejných prostředků, které jsou realizovány prostřednictvím číselných fiskálních pravidel. Zavedenými fiskálními pravidly jsou:

- výdajové rámce státního rozpočtu a státních fondů
- dluhová brzda
- pravidlo minimálních splátek dluhu územních samosprávných celků.

Pravidla pro místní rozpočty jsou stanovena usnesením § 17 zákona o rozpočtové odpovědnosti, které stanovuje obcím a krajům hranici dluhu na úrovni 60 % průměru jejich příjmů za předchozí čtyři roky – **pravidlo rozpočtové odpovědnosti**. V případě, že územně samosprávný celek tuto hranici překročí, pak musí v následujícím roce snížit závazky alespoň o 5 % z překročené částky. Toto pravidlo nestanovuje maximální výši zadlužení obce, tudíž dovoluje obcím uzavírat nové závazky při splácení starých závazků (Svoboda, 2021, s. 23).

Pravidlo dluhové brzdy, často spojované s problematikou státního rozpočtu a státního dluhu, má významný dopad i na hospodaření obcí. Toto pravidlo stanovuje limit ve výši 55 % dluhu veřejných institucí k nominálnímu HDP. Jakmile je tato hranice dosažena, jsou obce povinny schválit svůj rozpočet na následující rok jako vyrovnaný nebo přebytkový. Nicméně, schodkový rozpočet není vyloučen; může být akceptován pouze za splnění specifických podmínek uvedených v zákoně o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků. Při schvalování rozpočtu územního samosprávného celku jako schodkového je nutné, aby schodek byl kryt:

- finančními prostředky z minulých let nebo návratnou finanční výpomocí
- smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem nebo příjmem z prodeje komunálních dluhopisů – tyto zdroje mohou být použity jen v případě, že schodek vznikl z důvodu předfinancování projektů spolufinancovaných z rozpočtu Evropské unie.

Hranice dluhové brzdy zůstává konstantní, zatímco pravidlo strukturálního salda bylo několikrát změněno prostřednictvím novelizací zákona.²

Podle Svobody (2021, s. 23) pravidla rozpočtové odpovědnosti zahrnují **zásadu transparentnosti** hospodaření obcí, která se projevuje v povinnosti obcí zveřejňovat plánovací dokumenty, jako jsou střednědobý výhled rozpočtu, rozpočet a závěrečný účet. Tyto dokumenty jsou publikovány ve dvou fázích: nejprve jsou zveřejněny návrhy na minimálně 15 dnů, a poté jsou zveřejněny schválené verze na dobu 30 dnů. Tento dvojitý proces je důležitý, protože během schvalování může dojít k neschválení nebo změnám těchto dokumentů. Kromě toho obce také zveřejňují rozpočtová opatření, která slouží k realizaci změn v rozpočtu.

Další povinností obce je zveřejňování finančních údajů a účetních záznamů do Integrovaného informačního systému Státní poklady. Finanční údaje jsou odesílány desetkrát ročně prostřednictvím výkazu FIN 2-12 M a účetní záznamy, resp. účetní výkazy jsou odesílány vždy čtvrtletně. Mezitímní účetní závěrka obsahuje rozvahu, výkaz zisku a ztráty a přílohu. Účetní závěrka kromě již zmíněných účetních výkazů je rozšířena o výkaz o změnách vlastního kapitálu a výkaz o změnách peněžních toků.

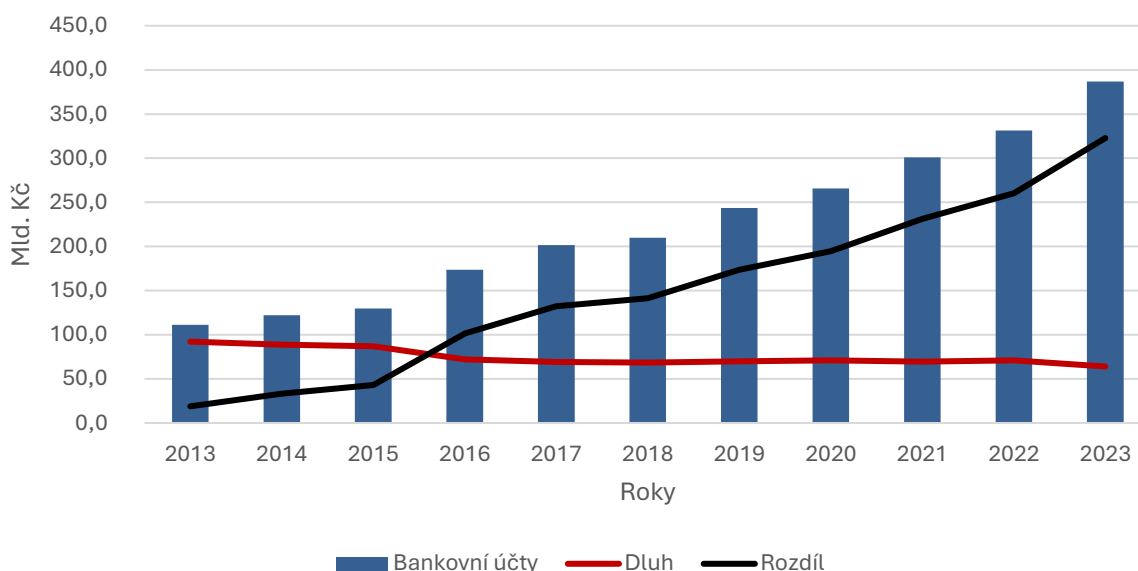
Veškeré rozpočtové a účetní informace jsou volně přístupné na specializovaném informačním portálu Ministerstva financí ČR. Portál MONITOR shromažďuje podrobné informace o hospodaření veřejného sektoru, tj. ze všech vybraných účetních jednotek státní správy a samosprávy.

² První novela upravena zákonem č. 207/2020 Sb. umožnila v důsledku pandemie COVID-19 dočasné zvýšení strukturálního deficitu na 4 % HDP v roce 2021. Druhá novela upravena zákonem č. 609/2020 Sb. prodloužila období s uvolněnými pravidly strukturálního deficitu pro fiskální roky 2021–2023. Další novela upravena zákonem č. 251/2021 Sb. zdůrazňovala význam strategických investic ve spojitosti s energetickou krizí. V rámci poslední novely tzv. konsolidačního balíčku jsou stanoveny konkrétní limity strukturálních deficitů, které směřují k postupnému návratu původního limitu ve výši 1 % HDP.

3 Zadluženost územních rozpočtů

Ministerstvo financí ČR každoročně koncem roku zveřejňuje zprávu vztahující se k zadluženosti územních rozpočtů za předešlý rozpočtový rok, ve které hodnotí vývoj celkového dluhu územních rozpočtů a monitoring hospodaření územních samosprávných celků za daný rok.

V souvislosti s celkovým dluhem je sledován stav na bankovních účtech a pokladnách, který je důležitým stavovým ukazatelem.

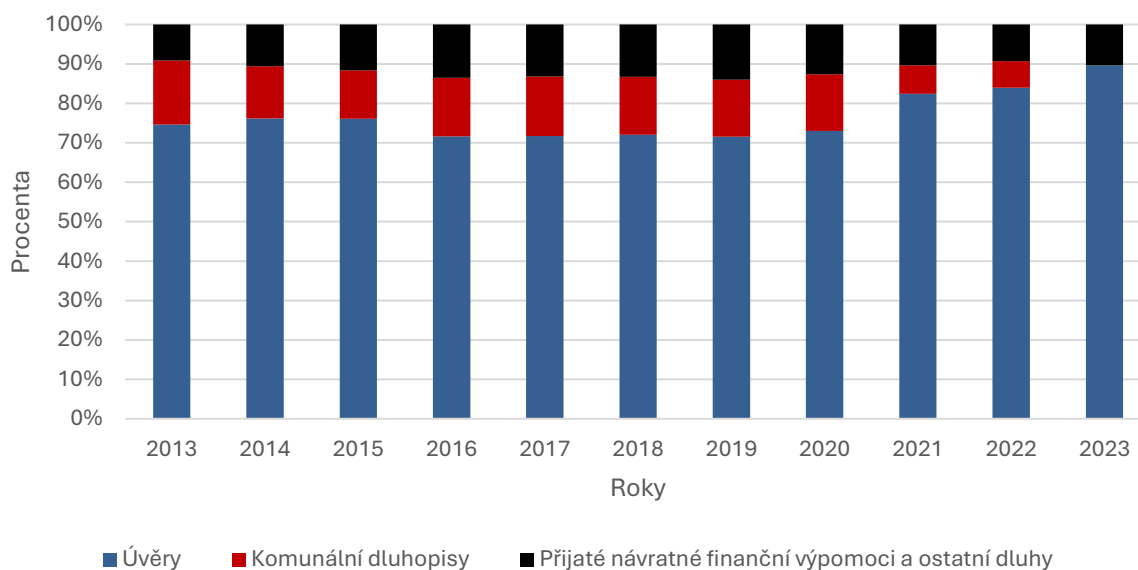

Obrázek 7 Stav na bankovních účtech a dluhu obcí v letech 2013–2023 (mld. Kč)

Zdroj: MF ČR, 2024

Obrázek 7 obsahuje data za obce a jimi zřízené příspěvkové organizace. Ukazatel stavu bankovních účtů vykazuje po celé sledované období rostoucí trend. Kumulativní nárůst činí 275,7 mld. Kč, což představuje nárůst o více jak trojnásobek. Stav ukazatele celkového dluhu měl ve sledovaném období převážně klesající trend, výjimku tvořily roky 2019, 2020 a 2022. Rozdíl ukazatelů ke konci roku 2023 činil 322,8 mld. Kč, čímž stav peněžních prostředků na bankovních účtech převýšil hodnotu celkového dluhu obcí o více než šestinásobek.

Dále přiblížíme strukturu celkového dluhu obcí v letech 2013–2023 (obrázek 8), ze které je zřejmé, že nejvýznamnějším zdrojem půjčených prostředků činily úvěry, které v rámci celého sledovaného období neklesly pod hranici 70 %. Druhým zdrojem v pořadí byly vydané komunální dluhopisy, které se týkaly převážně Hlavního města Praha.

Obrázek 8 Struktura dluhu obcí v letech 2013–2023

Zdroj: MF ČR, 2024

3.1 Regulace zadluženosti územních samosprávných celků

Kontrola hospodaření obcí započala v roce 2004, kdy byl zaveden usnesením vlády ČR o regulaci zadluženosti obcí a krajů **ukazatel dluhové služby**. Usnesení vlády ČR č. 346/2004 definovalo tento ukazatel jako poměr dluhové služby ke skutečnému objemu dluhové základny za uplynulý kalendářní rok, který nesměl přesáhnout hranici 30 %. Algoritmus pro výpočet ukazatele dluhové služby je uveden v tabulce 1.

Tabulka 1 Výpočet ukazatele dluhové služby

Č. řádku	Název položky	Rozpočtová skladba	Skutečnost k 31.12.20xx
1	Daňové příjmy po konsolidaci	Třída 1	
2	Nedaňové příjmy po konsolidaci	Třída 2	
3	Dotace souhrnného dotačního vztahu	Položka 4112 + 4212	
4	Dluhová základna	Součet ř. 1, 2 a 3	
5	Úroky	Položka 5141	
6	Splátky jistin a dluhopisů	Položky 8xx2 a 8xx4	
7	Splátky leasingu	Položka 5178	
8	Dluhová služba	Součet ř. 5, 6 a 7	
9	Ukazatel dluhové služby	Podíl ř. 8 a 4	

Zdroj: Usnesení vlády České republiky č. 346/2004

Samostatně byl tento ukazatel vykazován v období 2004–2007. Od roku 2008 je sledován v rámci soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU 2008), ale s rozdílným algoritmem výpočtu. **Dluhová základna** nově obsahuje celkové příjmy po konsolidaci (navíc třída 3 kapitálové příjmy a část třídy 4 přijaté transfery) a z **dluhové služby** byla vyřazena položka 5178 splátky leasingu. Závěrem můžeme konstatovat, že rozšířením dluhové základny o náhodné a nenárokové příjmy rozpočtů obcí, došlo rozvolnění tohoto ukazatele.

3.2 Monitoring hospodaření územních samosprávných celků

Podrobnější sledování hospodaření obcí v ČR začalo v roce 2008, kdy na základě usnesení vlády ČR č. 1395/2008 bylo rozhodnuto, že Ministerstvo financí ČR bude provádět monitoring hospodaření obcí pomocí 18 ukazatelů, které vytvořily soustavu informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU 2008) za všechny obce a jimi zřízené příspěvkové organizace vždy k 31.12. příslušného roku. Nutno upozornit, že tato metodika se vztahovala jen na obce, na ostatní územně samosprávné celky, tj. na dobrovolné svazky obcí a kraje se nevztahovala.

Soustava ukazatelů vytvořila komplexnější hodnocení hospodaření obcí, neboť vstupní data pro výpočet jednotlivých ukazatelů jsou údaje z účetních (rozvaha a výkaz zisku a ztráty) a finančních výkazů. Přehled SIMU 2008 je uveden v tabulce 2.

Tabulka 2 Přehled soustavy informativních a monitorujících ukazatelů 2008

Č.	Název ukazatele	Typ ukazatele
1	Počet obyvatel	Informativní
2	Příjem celkem (po konsolidaci)	Informativní
3	Úroky	Informativní
4	Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	Informativní
5	Dluhová služba celkem	Informativní
6	Ukazatel dluhové služby (v %)	Informativní
7	Aktiva celkem	Informativní
8	Cizí zdroje	Informativní
9	Stav na bankovních účtech celkem	Informativní
10	Úvěry a komunální dluhopisy	Informativní
11	Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	Informativní
12	Zadluženost celkem	Informativní

13	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	Monitorující
14	Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	Informativní
15	Cizí zdroje na 1 obyvatele	Informativní
16	Oběžná aktiva	Informativní
17	Krátkodobé závazky	Informativní
18	Celková (běžná) likvidita	Monitorující

Zdroj: MF ČR, 2008

V následujících letech zůstala soustava ukazatelů neměnná. V letech 2011 a 2012 docházelo pouze k úpravě algoritmů výpočtu některých ukazatelů. Demonstrujme na příkladu. V roce 2011 byla zdrojem ukazatele č. 7 hodnota NETTO, o rok později hodnota BRUTTO. To znamená, že změna algoritmu měla dopad na monitorující ukazatel č. 13, kterému se tak zvýšila základna o hodnotu odpisů.

Poslední změna proběhla v roce 2022, kdy vláda ČR schválila svým usnesením č. 719 změny v monitoringu hospodaření územních samosprávných celků, které upravily a rozšířily informativní a monitorující ukazatele, viz tabulka 3.

Tabulka 3 Přehled soustavy informativních a monitorujících ukazatelů 2022

Č.	Název ukazatele	Typ ukazatele
1	Počet obyvatel	Informativní
2	Běžné výdaje na obyvatele	Informativní
3	Finanční stabilita	Informativní
4	Podíl vlastních příjmů na celkových příjmech	Informativní
5	Podíl celkových konsolidovaných výdajů na běžných příjmech	Informativní
6	Saldo příjmů a výdajů po konsolidaci	Informativní
7	Provozní saldo	Informativní
8	Rozdíl provozního salda a uhrazených splátek dluhopisů a půjčených prostředků	Informativní
9	Podíl provozního salda k běžným příjmům (v %)	Informativní
10	Provozní saldo na obyvatele	Informativní
11	Podíl investičních transferů na kapitálových výdajích	Informativní
12	Podíl kapitálových výdajů na provozním saldu	Informativní
13	Dluhová služba celkem	Informativní
14	Ukazatel dluhové služby (v %)	Informativní
15	Krytí dluhové služby	Informativní

16	Dluh	Informativní
17	Dluh zřízených příspěvkových organizací	Informativní
18	Dluh na obyvatele	Informativní
19	Krytí dluhu	Informativní
20	Stav na bankovních účtech a v pokladnách	Informativní
21	Stav na bankovních účtech a v pokladnách zřízených příspěvkových organizací	Informativní
22	Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (v %)	Monitorující
23	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	Monitorující
24	Podíl cizích zdrojů bez dotačních záloh k celkovým aktivům (v %)	Informativní
25	Čistá aktiva	Informativní
26	Čistá aktiva na obyvatele	Informativní
27	Běžná likvidita	Monitorující
28	Okamžitá likvidita	Informativní

Zdroj: MF ČR, 2022

Nově má soustava SIMU 2022 celkem 28 ukazatelů, z nichž 25 je informativních, a 3 jsou monitorující. Jedná se o výraznou změnu, jelikož soustava má 18 nových ukazatelů, u 3 ukazatelů byl upraven algoritmus výpočtu a jen 7 ukazatelů zůstalo beze změny od roku 2017.

Z důvodu velkého počtu ukazatelů budou blíže specifikovány pouze monitorující ukazatele. Prvním ukazatelem je **pravidlo rozpočtové odpovědnosti**, jež vyjadřuje podíl dluhu a průměru příjmů za poslední 4 roky. Hodnota tohoto pravidla by neměla překročit zákonem stanovený limit 60 %. Důležité je uvést, že pravidlo rozpočtové odpovědnosti je jediným monitorujícím ukazatelem, který se vztahuje čistě jen na ÚSC. Další ukazatele konsolidují účetní výkazy ÚSC a jím zřízených PO. Ukazatel **podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům** je vyjádřen podílem cizích zdrojů a čistých celkových aktiv. Výsledná hodnota ukazatele by měla dosahovat maximálně 25 %. **Běžná likvidita** vystihuje schopnost účetní jednotky dostát svých krátkodobých závazků za použití svých likvidních zdrojů neboli vyjadřuje podíl čistých oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Hodnota by se neměla dostat pod hranici 1. Posledním ukazatelem je **okamžitá likvidita**, která je vyjádřena podílem krátkodobého finančního majetku a krátkodobých závazků. Jedná se o přísnější pojetí ukazatele, než je ukazatel běžné likvidity, neboť zachycuje schopnost ÚSC hradit své krátkodobé závazky s využitím finančních prostředků na běžných, popř. spořicíh účtech.

4 Metodika

V rámci analytické části práce byl vybrán vzorek obcí, do kterého bylo zahrnuto všech 1144 obcí Středočeského kraje. Nejprve byla provedena analýza hospodaření obcí Středočeského kraje za období 2013–2023, která zkoumá vývoj plnění rozpočtů, strukturu příjmů (včetně struktury daňových příjmů) a výdajů. Primárním zdrojem dat byl Centrální systém účetních informací státu (CSÚIS).

Následně byla provedena analýza rozpočtové odpovědnosti obcí ve Středočeském kraji. Tato analýza se zaměřila na vyhodnocení dodržování pravidla rozpočtové odpovědnosti, která byla zavedena zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, s účinností od roku 2016. Přestože tento zákon začal platit až v průběhu zkoumaného období, pravidlo rozpočtové odpovědnosti bylo pro účely této práce vypočteno za celé období 2013–2023.

Tento přístup umožnil analyzovat, jak by obce plnily požadavky na rozpočtové odpovědnost i před samotným přijetím zákona, což poskytuje ucelený pohled na dlouhodobé hospodaření obcí a jejich finanční zdraví. Dále analýza zahrnuje vyhodnocení snižování dluhu podle § 17 odst. 2 předmětného zákona, kdy je obec povinna snížit svůj dluh minimálně o 5 % rozdílu mezi celkovou výší dluhu a 60% hranice čtyřletého průměru příjmů. Díky výpočtu pravidla rozpočtové odpovědnosti za celé období mohlo být vyhodnoceno delší časové období 2014–2022.

Kromě hlavního ukazatele rozpočtové odpovědnosti byly zkoumány i další dva monitorující ukazatele podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a běžná likvidita, které vyhodnocují hospodaření obcí z hlediska účetního. Všechny tři monitorující ukazatele kategorizují obce do škál podle počtu obyvatel 1–100, 101–200, 201–500, 501–1000, 1001–2000 a 2000 a více, aby bylo možné zhodnotit, která z kategorií má největší četnost. Stejné rozdělení kategorií obcí je používáno Ministerstvem financí (MF), Národní rozpočtovou radou (NRR) nebo Českým statistickým úřadem (ČSÚ).

V rámci poslední kapitoly bylo přistoupeno k samostatnému vyhodnocení jednotlivých monitorujících ukazatelů, ve které byly celková data porovnávány s daty za Českou republiku. V případě pravidla rozpočtové odpovědnosti nemohlo být porovnáno celé období 2013–2023, neboť je ukazatel vyhodnocován až od roku 2017.

Nechybí ani vyhodnocení obcí s vyšší mírou rizika, u kterých jsou v jednotlivých letech zkoumány příčiny jejich zadlužení. Tento rozbor hospodaření jednotlivých obcí zkoumá příčinu ze dvou hledisek:

- finančního – jsou uvedeny vybrané paragrafy finančního výkazu FIN 2-12 M, které jsou spojeny s kapitálovými výdaji, tj. investiční aktivitou obcí
- účetního – jsou uvedeny vybrané položky účetního výkazu rozvaha.

5 Charakteristika hospodaření obcí Středočeského kraje

Středočeský kraj je situován uprostřed České republiky. Z hlediska rozlohy je největším krajem, jehož rozloha zabírá 14 % území ČR. V rámci vyššího administrativního členění spadá do kategorie NUTS 2. Do konce roku 2021 byl Středočeský kraj jedním ze tří krajů, který tvořil samostatný region soudržnosti, prostřednictvím něhož čerpal finanční prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie. Od roku 2022 jsou finanční prostředky rozdělovány prostřednictvím Ministerstva pro místní rozvoj. Kraj sousedí s dalšími sedmi kraji – na jihozápadě s Jihočeským a Plzeňským, severozápadě s Ústeckým, severovýchodě Libereckým, Královéhradeckým a Pardubickým a na jihovýchodě s Krajem Vysočina. Hlavní město Prahu zcela obklopuje a do jisté míry s ní tvoří metropoli.

Obrázek 9 Administrativní členění Středočeského kraje

Zdroj: Český statistický úřad, 2022

Územní členění kraje se dělí na 12 okresů (Benešov, Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Mělník, Mladá Boleslav, Nymburk, Praha-východ, Praha-západ, Příbram a Rakovník) a 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (Benešov, Beroun, Brandýs nad Labem - Stará Boleslav, Čáslav, Černošice, Český Brod, Dobříš, Hořovice, Kladno, Kolín, Kralupy na

Vltavou, Kutná Hora, Lysá nad Labem, Mělník, Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Neratovice, Nymburk, Poděbrady, Příbram, Rakovník, Říčany, Sedlčany, Slaný, Vlašim a Votice).

V roce 2023 se na území kraje nacházelo 1 144 obcí. Nejvíce obcí je soustředěno v okresech Mladá Boleslav a Příbram, kde se nachází 120 obcí. Naopak nejméně obcí je v okrese Mělník, kde je situováno 69 obcí.

Středočeský kraj je nejlidnatějším regionem České republiky. Počet obyvatel v roce 2023 dosahoval 1,4 mil. obyvatel. Nejvíce se občané tohoto kraje soustředí kolem hlavního města, zejména se jedná o okresy Praha-východ, Kladno a Praha-západ. Tyto okresy mají i největší hustotu zalidnění a sociálně-ekonomické vazby na Prahu.

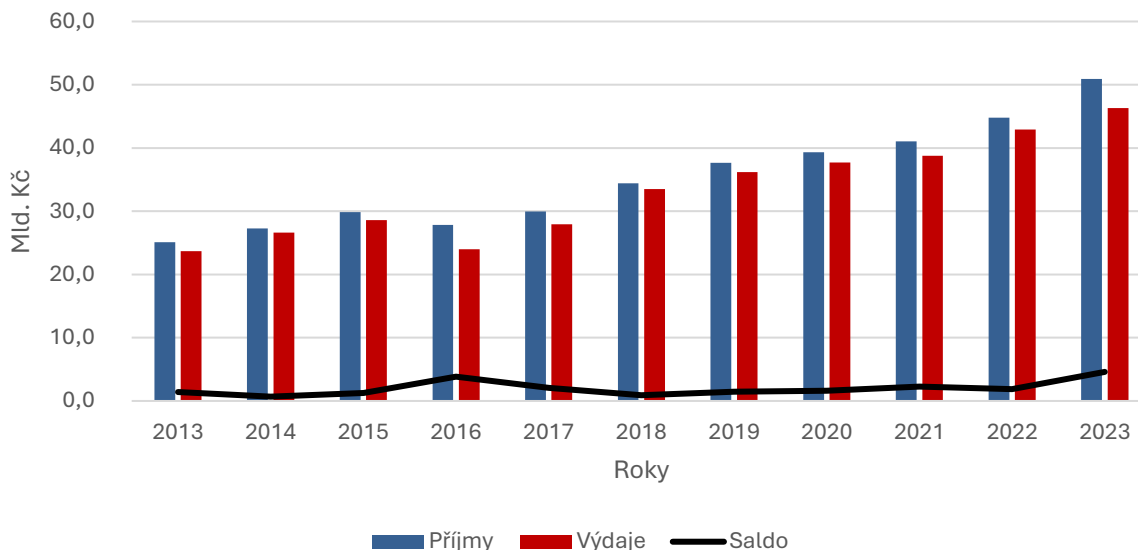
Struktura obcí ve Středočeském kraji podle velikostních kategorií obyvatel vykazuje zajímavé rozložení. Nejpočetnější kategorie jsou obce s 201–500 obyvateli, které tvoří 33,2 % všech obcí. Následuje kategorie obcí s 501–1000 obyvateli, jenž představuje 24,2 %. Dalšími významnými skupinami jsou obce s 101–200 obyvateli (s podílem 14,0 %) a obce s 1001–2000 obyvateli (s podílem 12,8 %). Kategorii obcí s více než 2 000 obyvateli zastupuje 10,1 % obcí. Nejmenší zastoupení má kategorie obcí s 1 až 100 obyvateli, která dosahuje pouze 5,6 %.

Středočeský kraj se vyznačuje pro svou zemědělskou výrobu, která je situována v severovýchodní části kraje, ale rovněž je kraj dobře znám díky stěžejním průmyslovým odvětvím jako jsou strojírenství, chemický průmysl a automobilový průmysl.

Přírodní a historické zajímavosti můžeme namátkou uvést například chrám svaté Barbory v Kutné Hoře, hrad Karlštejn na Berounsku, zámek Konopiště na Benešovsku nebo CHKO Křivoklátsko, ze které by se mohl v brzké budoucnosti stát pátý národní park ČR. (Český statistický úřad, 2023)

5.1 Výsledky hospodaření obcí Středočeského kraje

Hospodaření obcí Středočeského kraje (obrázek 10) skončilo v roce 2023 s rekordním přebytkem ve výši 4,6 mld. Kč, což představuje nárůst o 242,1 %, respektive 2,7 mld. Kč. V rámci celého sledovaného období 2013–2023 končilo hospodaření obcí kladným saldem, které se pohybovalo v rozmezí od 0,7 mld. Kč (v roce 2014) do 4,6 mld. Kč (v roce 2023). Tyto dva extrémy v příslušných letech byly vykazány i v rámci hospodaření obcí ČR.

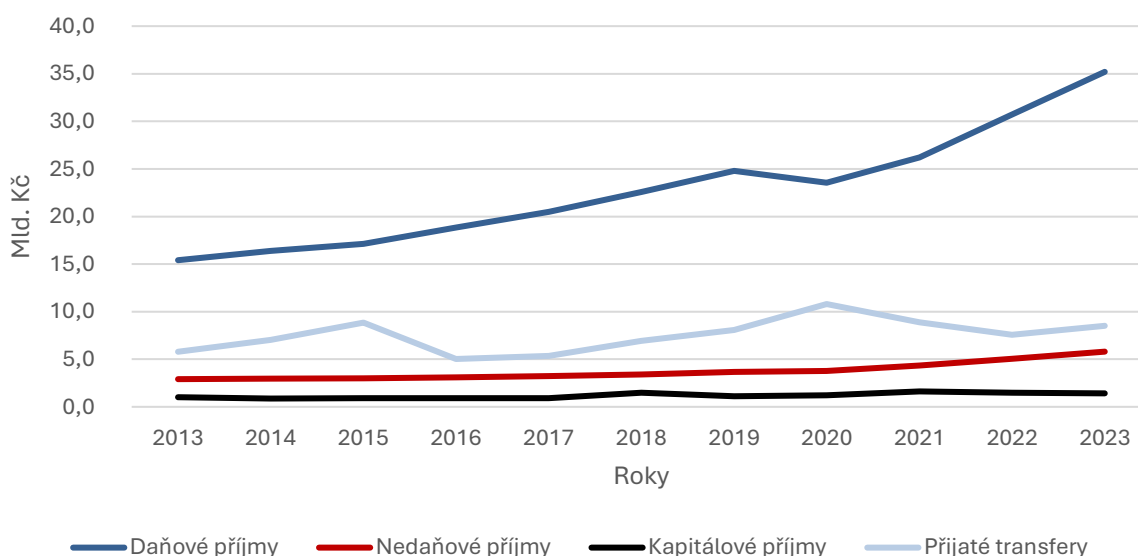

Obrázek 10 Příjmy, výdaje a saldo obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

5.2 Příjmy obcí Středočeského kraje

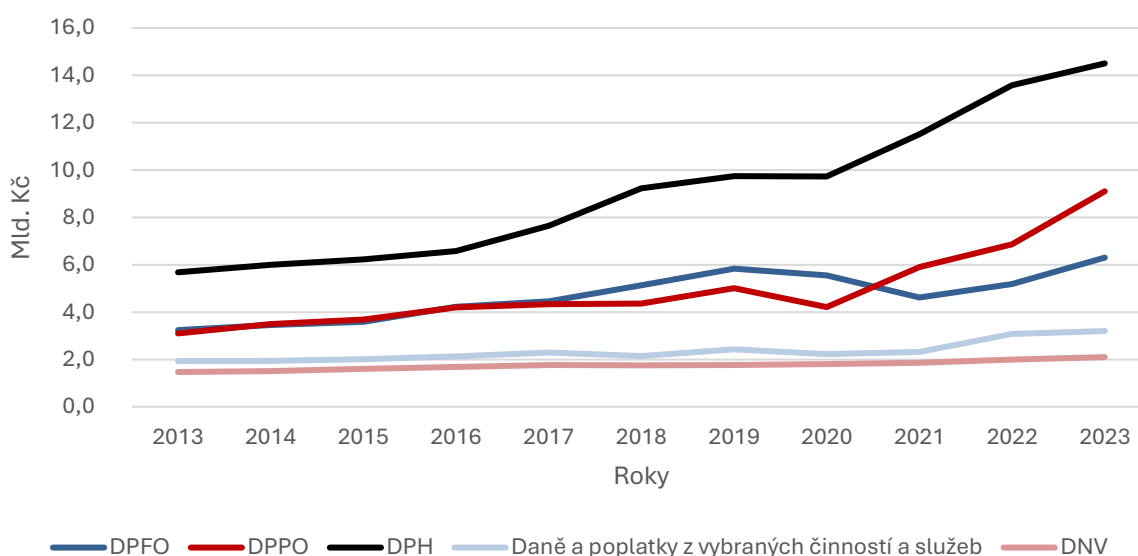
Vlastní příjmy obecních rozpočtů Středočeského kraje (daňové, nedaňové a kapitálové příjmy) v roce 2023 činily 42,4 mld. Kč, tzn. zvýšení o 14,0 %, resp. o 5,2 mld. Kč ve srovnání s předchozím rokem. Tento poslední vykázaný meziroční růst vlastních příjmů dosáhl obdobného tempa jako v letech 2018, 2021 a 2022. Výjimku tvořil rok 2020, kdy vypukla pandemie COVID-19, která způsobila propad těchto příjmů o 1,1 mld. Kč, tj. 3,5 %. Ve srovnání s rokem 2020 došlo k nárůstu vlastních příjmů o 3,7 mld. Kč a oproti roku 2019 o 2,6 mld. Kč.

Obrázek 11 Struktura příjmů obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

Daňové příjmy řadíme mezi nejvýznamnější příjmy obcí. Z výše uvedeného obrázku 11 je patrný jejich růstový trend, který byl způsoben jednak ekonomickým růstem, neboť v rámci sledovaného období rostl HDP meziročně v průměru o 1,8 %, vyjma roku 2020, kdy zaznamenal meziroční propad 5,6 %. Druhou příčinou byly novelizace zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, které měnily podíly sdílených daní ve prospěch obcí v letech 2016, 2017, 2018 a naposledy v roce 2021. Poslední změna byla vyjednána jako kompenzace za zrušení institutu superhrubé mzdy. Již zmíněný propad daňových příjmů, resp. sdílených daní je následkem vládních opatření proti COVID-19, kdy z celostátního výnosu daní byly vypláceny kompenzace a obcím tak byly kráceny tyto příjmy. Kompenzovány byly nakonec i samotné obce, které obdržely jednorázový příspěvek ve výši 1 250 Kč na obyvatele, který byl zaříděn jako přijatý transfer, proto přijaté transfery vykazují v daném roce růst.

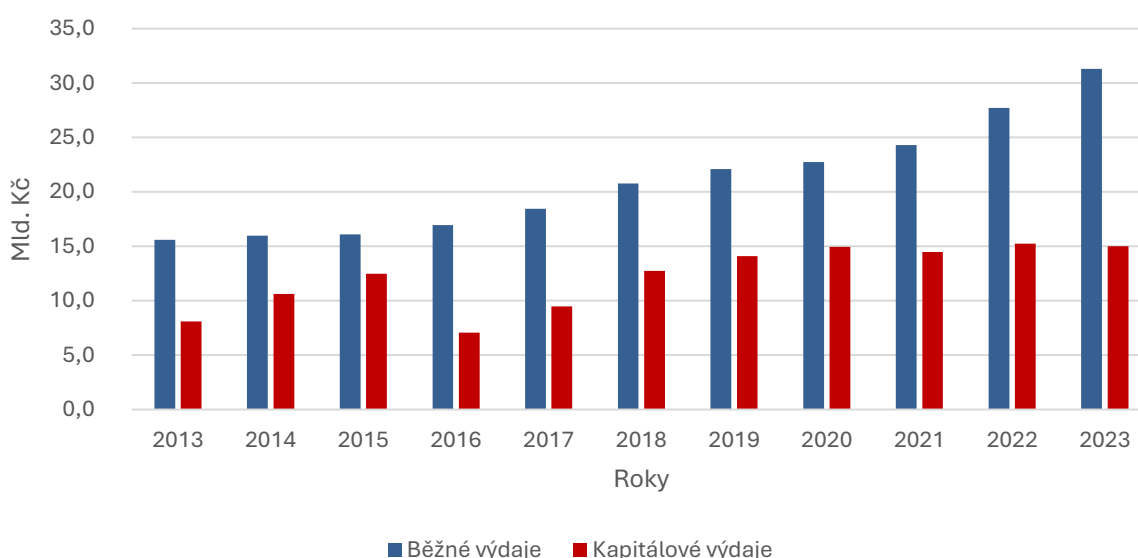
Obrázek 12 Struktura daňových příjmů obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

Při bližším pohledu na obrázek 12, který zobrazuje strukturu daňových příjmů obcí Středočeského kraje zjistíme, že nejdominantnějším příjmem je výnos daně z přidané hodnoty. Tato sdílená daň vykázala v roce zvýšení o 2,1 mld. Kč, tj. 18,3 %. Dalším faktem je, že v době nejtvrdějších protipandemických opatření dosáhl výnos této daně stejné úrovně (9,7 mld. Kč) jako v roce 2019. Následujícími významnými příjmy jsou příjmové daně, které do roku 2017 vykazovaly téměř totožný výnos. V letech 2018–2020 roste mírně význam daní z příjmů fyzických osob oproti dani z příjmů právnických osob. V roce 2021 dochází k obratu, kdy výnos z daně z příjmů právnických osob roste meziročně o 40,5 % díky rekordně vysokým korporátním ziskům, které pokračovaly i v roce 2023.

5.3 Výdaje obcí Středočeského kraje

Téměř v rámci celého sledovaného období docházelo ke každoročnímu zvyšování celkových výdajů, které v roce 2023 dosáhly 46,3 mld. Kč, čímž došlo meziročnímu nárůstu o 7,9 %, respektive o 3,4 mld. Kč (obrázek 13). Zatímco běžné výdaje zaznamenávaly každoroční nárůst, tak u kapitálových výdajů můžeme pozorovat propad v roce 2016 o 5,4 mld. Kč (43,2 %). Pozvolně se kapitálové výdaje vrátily na stejnou úroveň v roce 2018. Pokud budeme hodnotit strukturu jednotlivých druhů výdajů, resp. jejich podíl na celkových výdajích, tak běžné výdaje se pohybovaly v rozmezí od 56,4 % (v roce 2015) do 70,6 % (v roce 2016). Ve zbylých letech tvořily běžné výdaje dvě třetiny rozpočtu obcí.

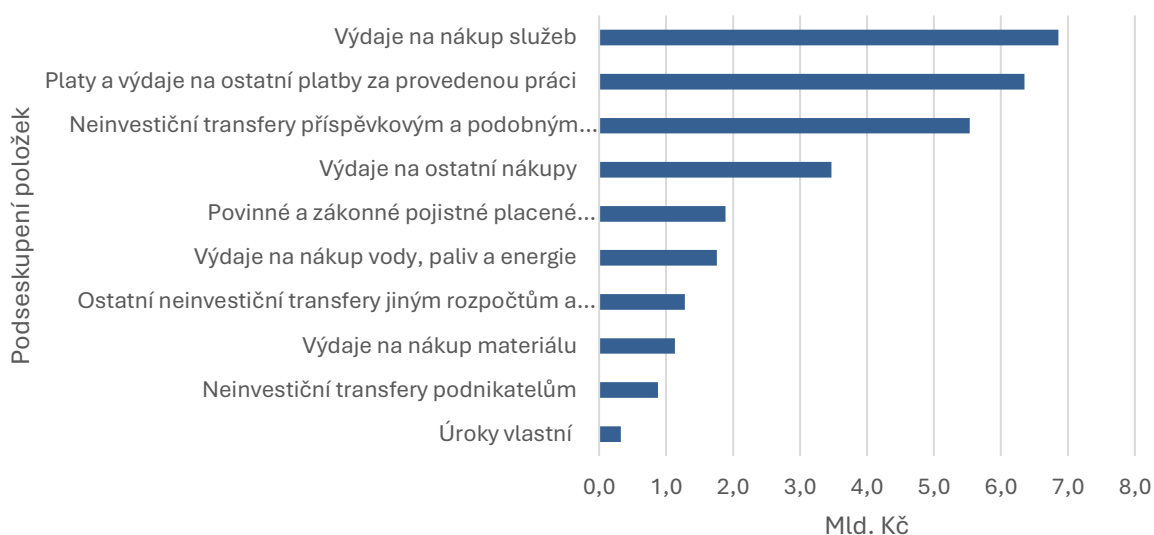

Obrázek 13 Struktura výdajů obcí Středočeského kraje v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

Při detailnějším pohledu na běžné výdaje obcí Středočeského kraje v roce 2023 (obrázek 14) zjistíme, že největší část výdajů tvořily **výdaje na nákup služeb**, které činily 6,9 mld. Kč. Toto nejvýznamnější podseskupení položek se skládalo převážně z položky 5169, která zahrnovala nákupy ostatních služeb ve výši 5,9 mld. Kč. Tato položka zahrnuje veškeré výdaje na nákup služeb, které nejsou zařazeny v položkách 5161 až 5168. Z menší části se na tomto podseskupení podílela také položka 5168, která je spojena s výdaji za zpracování dat a služby související s informačními a komunikačními technologiemi ve výši 0,3 mld. Kč. Dále můžeme uvést položky 5166 za konzultační a poradenské služby a 5163 za služby peněžních ústavů, obě s výši 0,2 mld. Kč. Dále následovaly **platy a výdaje na ostatní platby za provedenou práci**, což je kumulace dvou podseskupení položek, prostřednictvím kterých jsou zajišťovány platy zaměstnanců obcí (4,6 mld. Kč) a odměny členů zastupitelstev obcí (1,7 mld. Kč). Třetím

nejvýznamnějším výdajem byly **transfery příspěvkovým a podobným organizacím**, do kterých jsou zahrnuty převážně příspěvkové organizace z oblasti vzdělávání a školské služby (3,4 mld. Kč), sociální služby (0,6 mld. Kč) a bydlení, komunální služby a územní rozvoj (0,6 mld. Kč). Do struktury nejvýznamnějších běžných výdajů obcí se dostala i položka 5141 úroky vlastní, která dosáhla nejvyšší úrovně (0,3 mld. Kč) za sledovaného období 2013–2023.

Obrázek 14 Struktura běžných výdajů obcí Středočeského kraje v roce 2023

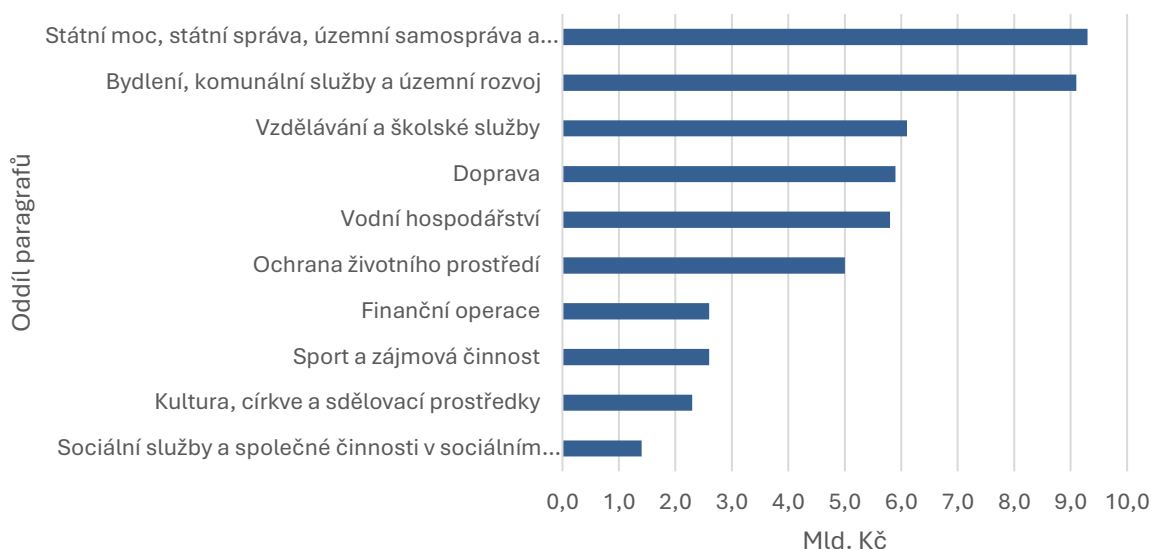
Zdroj: MONITOR, 2024

Na níže uvedeném obrázku 15 jsou detailněji rozebrány výdaje obcí Středočeského kraje v roce 2023 z hlediska odvětvového třídění, konkrétně podle oddílů jednotlivých paragrafů. Při pohledu na obrázek není náhodou, že nejvýznamnějším výdajem je oddíl paragrafů **státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany**, do kterého jsou zaříděny 2 paragrafy, a to 6112 zastupitelstva obcí a 6171 činnost místní správy. Jak již bylo zmíněno v komentáři předchozího obrázku (obrázek 13), tak v rámci těchto paragrafů jde o platové prostředky zaměstnanců a odměny zastupitelů. V rámci tohoto oddílu jsou rovněž zajišťovány veškeré výdaje na volby, které se konají téměř každý rok.

V rámci dalších významných oddílů jsou zajišťovány veřejné služby. Prostřednictvím oddílu **ochrana životního prostředí** jsou zajišťovány služby za sběr a svoz komunálního odpadu (2,0 mld. Kč) a za péči o vzhled obcí a veřejnou zeleň (1,7 mld. Kč). Třetím oddílem v pořadí jsou zajišťovány komunální služby jinde nezařazené (paragraf 3639), na kterém jsou zaříděny jak běžné výdaje na údržbu obce, tak výdaje investičního charakteru např. na výstavbu. Souběžně na tomto oddíle jsou zařazeny služby na bytové a nebytové hospodářství (2,9 mld. Kč) a veřejné osvětlení (1,0 mld. Kč). **Vzdělávání a školské služby** jsou tvořeny

převážně z výdajů na mateřské školy (1,5 mld. Kč) a základní školy (4,2 mld. Kč), protože obce jsou ze zákona zřizovateli těchto školních zařízení. Výdaje v rámci tohoto oddílu jsou spojeny i s obcemi, které na svém území nemají žádnou školu, ale jejich žáci navštěvují školy okolních obcí, za které příslušným obcím přispívá.

Posledním významným oddílem je **doprava**. Největší část výdajů tohoto oddílu je tvořena výdaji na údržbu silnic IV. třídy (2,8 mld. Kč), které mají obce ve správě a výdaje na ostatní záležitosti na pozemních komunikacích, kam jsou zařazeny výdaje např. na chodníky.

Obrázek 15 Nejvýznamnější odvětvové výdaje obcí Středočeského kraje v roce 2023

Zdroj: MONITOR, 2024

6 Analýza rozpočtové odpovědnosti obcí Středočeského kraje

Pravidlo rozpočtové odpovědnosti bylo definováno v kapitole 3. V této kapitole bude analyzováno, zda všech 1144 obcí Středočeského kraje dodržovalo toto pravidlo v letech 2013–2023. Analýza bude hlouběji zaměřena na dodržování pravidla v rámci kategorií obcí podle počtu obyvatel, které byly stanoveny v intervalech 1–100, 101–200, 201–500, 501–1000, 1001–2000 a 2001 a více.

Abychom mohli analyzovat dodržování pravidla rozpočtové odpovědnosti v rámci zkoumaného vzorku obcí i před tím, než nabylo účinnosti v roce 2017, byl dopočten daný ukazatel pravidla rozpočtové odpovědnosti za předchozí období 2013–2016.

Nejprve je přiblížena míra zadlužení ve vztahu k dluhovému ukazateli, která je uvedena v tabulce 4 a dále na obrázku 16, na kterém je ukazatel rozpočtové odpovědnosti rozdělen do jedenácti intervalů. Prvních deset intervalů je rozděleno do stejně velkých intervalů vždy po dvacetiprocentních bodech. Polední interval 200 % a více je intervalem, do kterého spadají nejvíce zadlužené obce. Příslušné rozvržení bylo převzato ze Zpráv NRR o plnění rozpočtových pravidel za rok 2017–2022 a 2023.

Počet nezadlužených obcí se postupně snižoval. Nejčetnější skupinou v rámci celého sledovaného období jsou nezadlužené nebo velmi málo zadlužené obce do výše 20 %, kdy v roce 2023 dosahoval tento interval svého maxima (231 obcí) a v roce 2022 svého minima (147 obcí). S růstem míry zadlužení v rámci jednotlivých intervalů klesá počet obcí, což bychom měli hodnotit jako žádoucí stav.

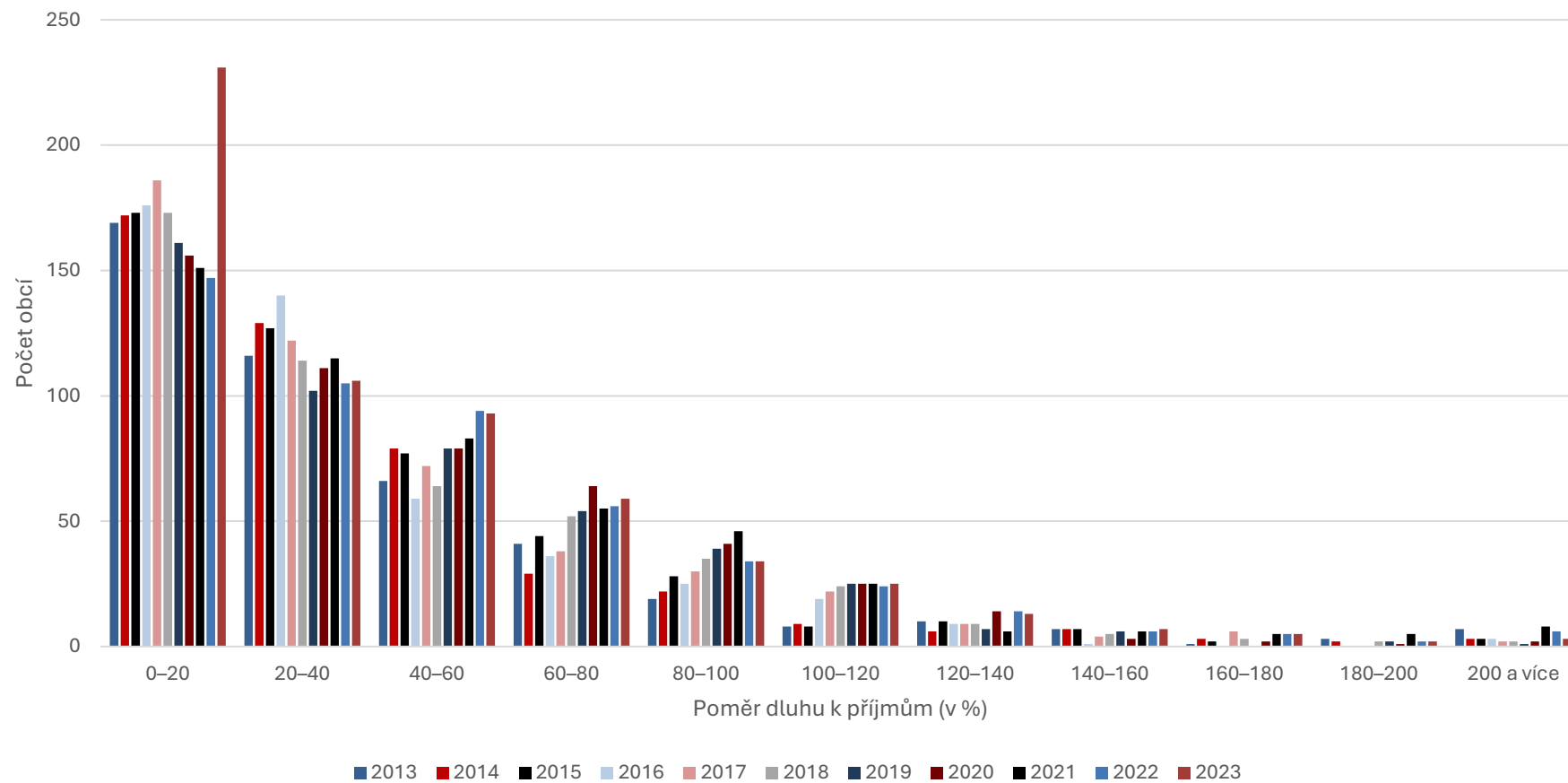
Tabulka 4 Počet obcí Středočeského kraje v intervalech dle procentní výše ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
0	697	683	665	676	653	661	668	646	639	651	566
0–20	169	172	173	176	186	173	161	156	151	147	231
20–40	116	129	127	140	122	114	102	111	115	105	106
40–60	66	79	77	59	72	64	79	79	83	94	93
60–80	41	29	44	36	38	52	54	64	55	56	59
80–100	19	22	28	25	30	35	39	41	46	34	34
100–120	8	9	8	19	22	24	25	25	25	24	25
120–140	10	6	10	9	9	9	7	14	6	14	13

140–160	7	7	7	1	4	5	6	3	6	6	7
160–180	1	3	2	0	6	3	0	2	5	5	5
180–200	3	2	0	0	0	2	2	1	5	2	2
200 a více	7	3	3	3	2	2	1	2	8	6	3
Celkem	1144	1144	1144	1144	1144	1144	1144	1144	1144	1144	1144

Zdroj: MONITOR, 2024

Na obrázku 16 jsou graficky znázorněny četnosti zadlužených obcí v intervalech dle procentní výše ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti. Zdrojem dat je tabulka 4 vyjma nezadlužených obcí, jejichž četnost dosahovala v průběhu zkoumaného období od 697 (v roce 2013) do 566 obcí (v roce 2023).

Obrázek 16 Počet obcí Středočeského kraje v intervalech dle procentní výše ukazatele pravidla rozpočtové odpovědnosti v letech 2013–2023

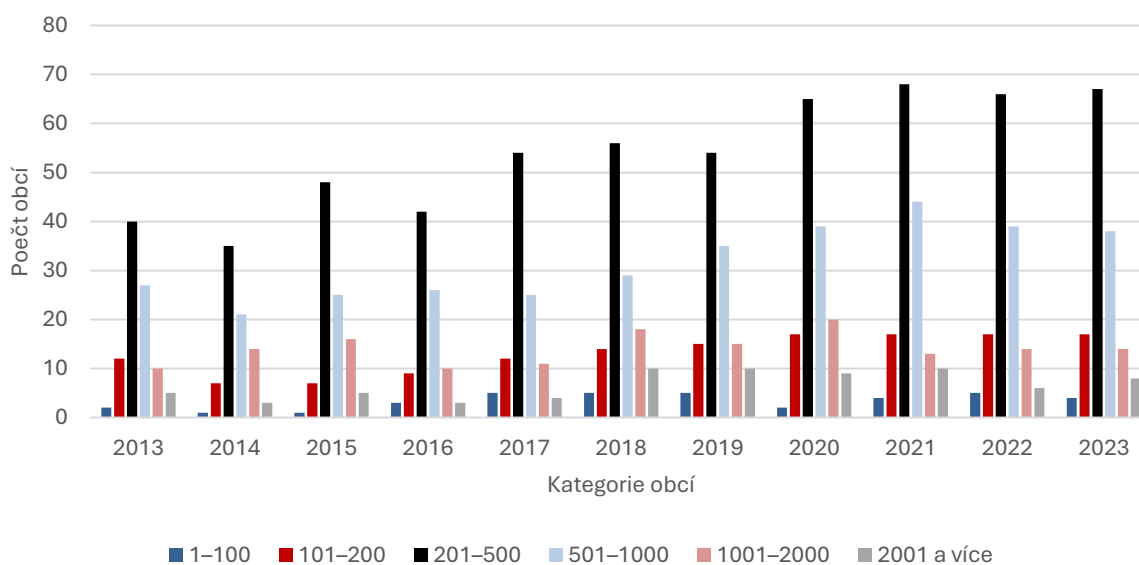
Zdroj: MONITOR, 2024

Na dalších obrázcích 16–18 jsou prezentovány počty obcí, které porušovaly jednotlivé monitorující ukazatele v letech 2013–2023.

Na obrázku 17 jsou uvedeny počty obcí porušující **pravidlo rozpočtové odpovědnosti**. Vývoj celkového počtu obcí naznačuje spíše rostoucí trend. V období 2013–2016, před účinností zákona o rozpočtové odpovědnosti, by porušilo ukazatel v jednotlivých letech 81–102 obcí, což vztaheno k celkovému počtu obcí kraje nepředstavuje ani 9 %. Ve zbylém období 2017–2023 se četnost obcí pohybovala v intervalu 111–156 obcí, kdy maximální hodnota byla v roce 2021. Pokud bychom tento počet vyjádřily podílem k celkovému počtu obcí, tak zjistíme, že míra obcí porušující rozpočtovou odpovědnost se pohybovala v rozmezí od 9,7 % (v roce 2017) až po 13,6 % (v roce 2021). V roce 2022 došlo ke snížení o 0,8 p.b. na 12,8 %.

Při pohledu na jednotlivé kategorie obcí je zřejmé, že nejčetnější kategorií je kategorie o velikosti 201–500 obyvatel, a to po celé sledované období. Pokud bychom porovnávali podíl obcí překračujících dluhové kritérium, tak opět tato kategorie obcí bude na prvním místě až na výjimku, kterou je rok 2014, kdy největší podíl měla kategorie obcí o velikosti 1001–2000 obyvatel.

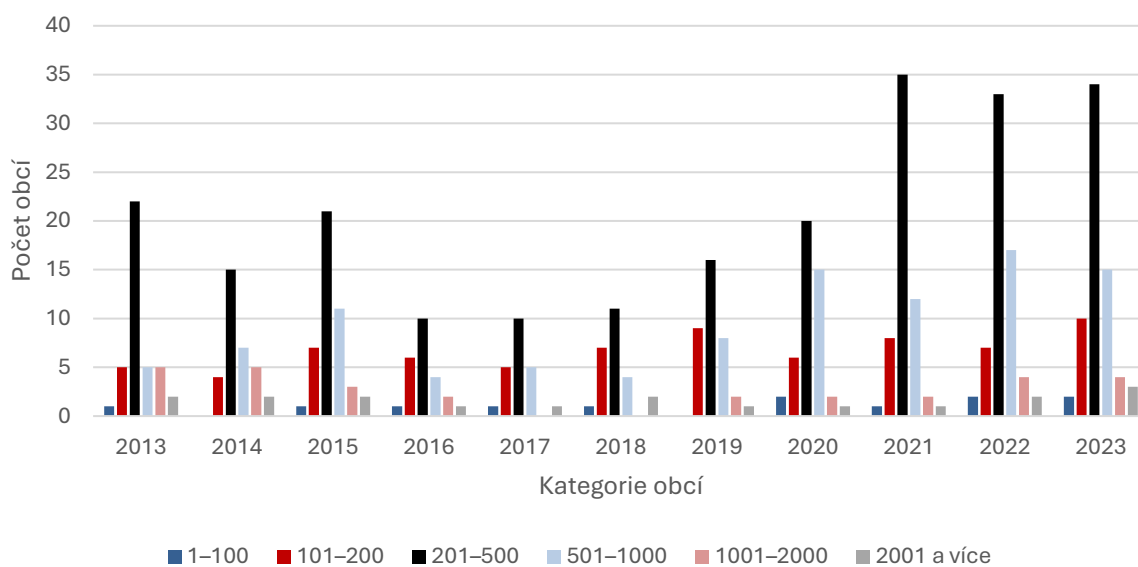
Přehled počtu a podílu obcí jednotlivých velikostních kategorií bez dluhu a zadlužených (nepřekračující a překračující) 60 % hodnotu dluhového kritéria v letech 2013–2023 jsou uvedeny v příloze B až D.

Obrázek 17 Počet obcí Středočeského kraje překračujících 60 % hodnotu dluhového kritéria pravidla rozpočtové odpovědnosti

Zdroj: MONITOR, 2024

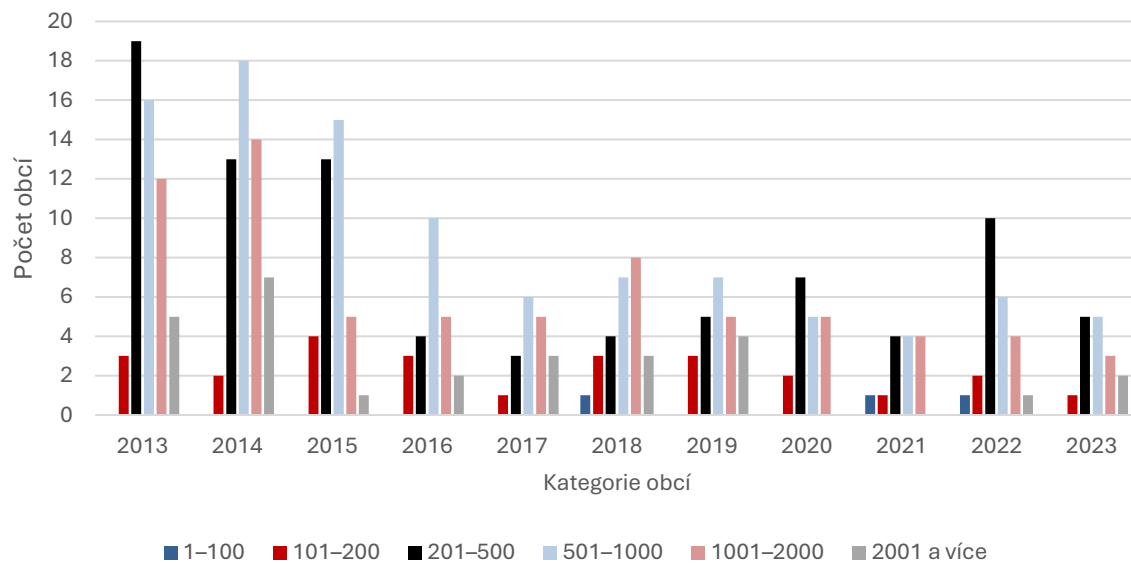
Druhým sledovaným ukazatelem je **podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům**. Tento ukazatel bývá rovněž nazýván **ukazatelem věřitelského rizika**, protože zkoumá, do jaké míry jsou závazky kryty celkovým majetkem. Opět při bližším pohledu na obrázek 18 zaujímá prvenství kategorie obcí o velikosti 201–500 obyvatel. Kdybychom sledovaly celkový počet obcí porušující tento ukazatel v jednotlivých letech, pak by nabýval hodnot z intervalu od 22 (v roce 2017) do 65 (v roce 2022).

Obrázek 18 Počet obcí Středočeského kraje porušující ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

Poslední ukazatel, který bude v rámci analýzy přiblížen je ukazatel **běžné likvidity**. Z hlediska celkového počtu porušování monitorujících ukazatelů a v porovnání s předchozími ukazateli, bývá tento ukazatel porušován nejméně. Tento ukazatel byl nejvíce porušován z počátku zkoumaného období, kdy ho porušilo celkem 55 obcí v roce 2013 a 54 obcí v roce 2014. Poté celkový počet klesal až do roku 2021, kdy byl porušen jen 14 obcemi, což v relativním vyjádření k celkovému počtu obcí činí pouze 1,2 %. Příčinnou nízkého a snižujícího trendu četností v rámci zkoumaného období 2013–2023 může do velké míry být stav finančních prostředků na bankovních účtech a pokladnách územních samosprávných celků. Vývoj celkového stavu peněžních prostředků rostl v průběhu celého období, kdy v roce 2013 dosahovaly úspory obcí 9,5 mld. Kč. V posledním roce činily úspory 28,8 mld. Kč.

Obrázek 19 Počet obcí Středočeského kraje porušujících ukazatel běžné likvidity v letech 2013–2023

Zdroj: MONITOR, 2024

7 Zhodnocení dopadů pravidla rozpočtové odpovědnosti na hospodaření obcí Středočeského kraje

Zavedení zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti mělo napomoci přimět územní samosprávné celky k udržení zdravých veřejných financí. Zcela zásadní význam dostalo **pravidlo rozpočtové odpovědnosti**. Toto fiskální pravidlo zkoumá u územně samosprávných celků **dluh k průměrným příjmům** za poslední 4 roky. V tabulce 5 jsou uvedeny počty obcí Středočeského kraje, které porušily toto pravidlo v letech 2013–2023. Z důvodu účinnosti zákona od 01.01.2017 jsou vykázány četnosti za Českou republiku za období 2017–2023.

Tabulka 5 Počet obcí STC a ČR porušující ukazatel pravidla rozpočtové odpovědnosti v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
STC	96	81	102	93	111	132	134	152	156	147	148
ČR	-	-	-	-	456	517	549	575	578	585	565

Zdroj: MONITOR, 2024

Porušením pravidla rozpočtové odpovědnosti se obec nedopouští porušení zákona. Neznačí to ani nic o špatném hospodaření obce. Dokonce ani soustavně vyšší míra zadlužení nad hranicí 60 % dluhu k průměrným příjmům nevádí, pokud obec splňuje povinnost snížení dluhu. Obec má povinnost snížit dluh předchozího období v následujícím roce o 5 % rozdílu mezi výší dluhu a 60% hranice. Jedná se tedy o pozvolné snižování dluhu vykázaného v předchozím roce. Navíc není nijak obci zakázáno, aby si v novém roce navýšila stávající dluh o nový dluh, který bude podroben kontrole až v roce následujícím. Pravidlo rozpočtové odpovědnosti tedy nebojuje proti zadlužování obcí, nýbrž má obce přimět k pravidelnému splácení jejich závazků a udržitelnému financování. Dokonce ani při případném nesplnění snížení dluhu o zákonem stanovený limit nejsou obce podrobeny žádné sankci. Mohou jim být ze strany MF ČR pozastaveny převody výnosů ze sdílených daní, ale pouze do výše 5 % limitu, který bude použit na splátky v daném roce, což může být značným problémem pro obce s malým počtem obyvatel, které jsou na těchto příjmech životně závislé.

Při zhodnocení dopadů byla provedena kontrola dodržování kritéria snížení dluhu o zákonem stanovenou 5 % hranici u všech 1144 obcí Středočeského kraje za období 2013–2023, které v daných letech překračovaly 60 % hranici dluhového kritéria. První kontrola mohla být provedena až v roce 2014, kdy se kontrolovalo porušení z roku 2013 a zároveň poslední kontrola se zabývala splněním povinnosti v roce 2023 z roku 2022.

Pokud by zkoumané období bylo rozděleno na období před účinností zákona o rozpočtových pravidlech 2013–2017 a období po účinnosti zákona 2018–2022, je zcela zjevné (tabulka 6), že v období před účinností předmětného zákona dodržovaly obce Středočeského kraje tuto povinnost více.

Tabulka 6 Počet obcí STC a ČR nesplňujících snížení dluhu v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
STC	-	2	3	0	1	2	1	2	5	2	2
ČR	-	-	-	-	-	3	3	6	10	10	8

Zdroj: MONITOR, 2024

Z hlediska porovnání četností v rámci kraje a státu bylo možné provést porovnání jen let 2018–2023, ze kterého vyplývá, že středočeské obce mají značný podíl na celkovém počtu za ČR. Pokud bychom zkoumaly, jaké kategorie obcí nejčastěji nesplnily kritérium snížení dluhu, zjistili bychom, že problémovou kategorií obcí je 201–500 obyvatel, která byla zastoupena ve vyhodnocovacím období dvanáctkrát. Toto kritérium bylo porušeno ještě kategorií 101–200 obyvatel (pětkrát) a kategorií 501–1000 obyvatel (tříkrát). Obce ostatních kategorií nebyly zastoupeny ani jednou, a to z důvodu, že obce 1–100 obyvatel měly nejmenší sklon k zadlužování v rámci všech skupin obcí a další dvě kategorie nad 1001 obyvatel mají větší ekonomickou sílu.

Prvním vyhodnocení v rámci Středočeského kraje bylo možné provést v roce 2014, ve kterém byly zastoupeny dvě obce Blažejovice a Příčovy. V roce 2015 nesnížily požadovanou míru tři obce Blažejovice, Tomice a Třebestovice. Zajímavostí je, že obec Tomice v tomto roce nepřekračovala hranici pravidla rozpočtové odpovědnosti, ale jen nesplatila požadovanou míru snížení dluhu z roku 2014. V roce 2016 nebyla zastoupena žádná obec. V roce 2017 byl Středočeský kraj zastoupen obcí Černé Voděhrady. V roce 2018 nesnížily svůj dluh obce Felbabka a Starosedlský Hrádek. V roce 2019 nesplnila zákonné snížení dluhu obec Tehov, která z pohledu pravidla rozpočtové odpovědnosti nepřevyšovala 60 % hranici, ale neprovedla v daném roce žádnou splátku dluhu. V roce 2020 byly vyhodnoceny dvě obce, které nesnížily svůj dluh z předchozího roku, jednalo se o obce Dlouhá Lhota a Jizerní Vteln. Největší četnost byla zaznamenána v roce 2021, kdy hned pět obcí Chrašnice, Pňov-Předhradí, Radovesnice I, Souňov a Třebsko nesnížilo svůj dluh o zákonnou 5 % hranici. V následujících dvou letech byl počet obcí shodný, jednalo se vždy o dvě obce. V roce 2022 nesnížily svůj dluh obce Sedlec a Sedlice a v roce 2023 to byly obce Mutějovice a Svojetín.

V případě výše uvedených obcí, které nesplnily pravidlo snížení dluhu, je uváděn důvod odložení splátek přijatých úvěrů nebo zápůjček, které bylo stanoveno v rámci platného splátkového kalendáře. Ministerstvo financí ČR nikdy nerozhodlo o pozastavení převodu výnosu daní, protože podle něj nehrozí riziko neudržitelné finanční situace a mimořádné splátky by vzhledem ke své nákladovosti byly v rozporu s principem hospodárnosti. Národní rozpočtová rada ve svých zprávách upozorňuje, že i přes logický a srozumitelný postup, nemůže být zákon tímto způsobem konzistentně aplikován.

NRR upozorňuje na nedostatečnou jasnost v aplikaci zákonů č. 23/2017 Sb. a č. 243/2000 Sb., což komplikuje rozhodování Ministerstva financí ČR v situacích, kdy se střetávají pravidla rozpočtové odpovědnosti a hospodárnosti. Vzhledem k absenci jednoznačných kritérií NRR doporučuje novelizaci těchto právních norem nebo vypracování metodiky pro posuzování takových případů. Dále NRR zdůrazňuje potřebu informovat územní samosprávy o podmínkách úvěrů a zápůjček, aby se vyhnuly konfliktům s pravidlem snižování dluhu. Tímto způsobem by se mělo zajistit jasné a předvídatelné prostředí pro územní samosprávy.

Jak už bylo zmíněno, pravidla rozpočtové odpovědnosti jsou MF ČR monitorovány další dva ukazatele, které se podílejí na vyhodnocení kategorie obcí s vyšší mírou rizika. Srovnání vývoje počtu obcí, které porušovaly ukazatel podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům obcí Středočeského kraje a obcí ČR je uvedeno v tabulce 7.

Tabulka 7 Počet obcí STC a ČR porušující ukazatel věřitelského rizika v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
STC	40	33	45	24	22	25	36	46	59	55	68
ČR	154	155	226	122	93	98	132	155	181	284	262

Zdroj: MONITOR, 2024

Běžná likvidita je posledním ukazatelem, jehož srovnání počtu porušujících obcí Středočeského kraje a ČR v letech 2013–2023 je uvedeno v tabulce 8.

Tabulka 8 Počet obcí STC a ČR porušující ukazatel běžné likvidity v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
STC	55	54	38	24	18	26	24	19	14	24	16
ČR	315	245	176	110	107	125	104	84	72	70	65

Zdroj: MONITOR, 2024

V případě porušení všech hraničních hodnot monitorujících ukazovatelů současně spadají tyto územně samosprávné celky do kategorie obcí s **vyšší mírou rizika**. Tato kategorie byla do roku 2016 hodnocena na základě porušení dvou ukazatelů (cizí zdroje k celkovým aktivům a běžná likvidita) současně. Schválením zákona o rozpočtové odpovědnosti přibylo k hodnocení i pravidlo rozpočtové odpovědnosti, tedy obce musely porušit všechny tři ukazatele zároveň. Tabulka 9 uvádí počty obcí vyhodnocených MF ČR jako obcí s vyšší mírou rizika v letech 2013–2023. V tabulce jsou opět pro porovnání uvedeny četnosti jak za Středočeský kraj, tak za Českou republiku. Vzhledem k dostupnosti všech tří ukazatelů obcí Středočeského kraj byla tato kategorie obcí rozdělena na počty obcí, které porušují jak dva ze dvou ukazatelů, tak tři ze tří ukazatelů.

Tabulka 9 Počet obcí STC a ČR s vyšší mírou rizika v letech 2013–2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
STC 2/2	11	7	7	2	3	5	3	6	3	10	6
STC 3/3	5	2	3	0	1	4	1	2	2	7	2
ČR	44	30	28	11	6	10	6	7	5	12	10

Zdroj: MONITOR, 2024

Při bližším pohledu na velikostní kategorie obcí podle počtu obyvatel bychom zjistili, že kategorie 201–500 obyvatel byla nejčastěji zastoupenou kategorií obcí s vyšší mírou rizika. Výjimkou je rok 2017, kdy tato kategorie obcí nevykázala ani jednu obec, která by hospodařila s vyšší mírou rizika.

MF ČR při svém hodnocení zadluženosti obcí dlouhodobě konstatuje, že obce překračující hraniční hodnoty všech tří monitorujících ukazatelů současně pouze indikují možná rizika hospodaření obcí. Pro vyhodnocení skutečně špatné finanční situace je potřeba provést důkladnější analýzu finančních a účetních výkazů příslušné obce.

7.1 Výsledky monitoringu hospodaření obcí Středočeského kraje

V následujících oddílech jsou charakterizovány výsledky monitoringu hospodaření obcí Středočeského kraje v jednotlivých letech 2013–2023. Ve vyhodnocujících tabulkách 10–20 jsou u konkrétních obcí uvedeny významná finanční a účetní data, která souvisela s porušením všech monitorujících ukazatelů. Signifikantní finanční údaje byly vybrány paragrafy z finančního výkazu FIN 2-12 M a pro vybrání účetních údajů byly použity vybrané závazkové syntetické účty z účetního výkazu rozvaha.

Následně jsou pak uvedeny příčiny a rizika, které vedly ke kumulativnímu porušení všech monitorujících ukazatelů, tj. vyhodnocení obcí s vyšší mírou rizika.

7.1.1 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2013

V rámci prvního sledovaného roku 2013 bylo zaznamenáno monitoringem hospodaření obcí hned 11 obcí, které porušovaly dva monitorující ukazatele (podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a běžnou likviditu). V rámci celého zkoumaného období se jedná o fiskální rok s největší četností. Pokud by v tomto roce byl vyhodnocován i ukazatel pravidla rozpočtové odpovědnosti, pak by počet obcí s vyšší mírou rizika klesl na pět. Konkrétně by se jednalo o obce Doubravčice, Pašinka, Podlešín, Podmoky a Zichovec. Tyto údaje jsou v v tabulce 10, která je uvedena na následující stránce.

Tabulka 10 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2013

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Doubravčice	Mateřské školy	5,0	Dlouhodobé úvěry	2,4
	Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené	5,3	Jiné krátkodobé půjčky	19,4
			Dodavatelé	30,2
Obec Jíkev	Vodovod	0,5	Dlouhodobé úvěry	1,8
	Kanalizace	0,5	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	3,2
	Investiční přijaté transfery ze státních fondů	0,4	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	31,7
Obec Jizbice	Vodovod	2,2	Dlouhodobé úvěry	2,4
	Kanalizace	8,8	Návratné finanční výpomoci	2,9
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	7,5	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	56,3
Obec Kostomlátky	Veřejné osvětlení	1,7	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	16,3
Obec Ondřejov	Vodovod	0,9	Dlouhodobé úvěry	15,4
	Kanalizace	19,0	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	40,0
Obec Pašinka	Kanalizace	9,4	Dlouhodobé úvěry	6,8
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	9,4	Dodavatelé	5,3
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	9,4
Obec Podlešín	Vodovod	0,4	Dlouhodobé úvěry	5,0
	Kanalizace	1,3	Dodavatelé	1,6
			Závazky k vybraným ústředním vládním institucím	36,1
Obec Podmoky	Kanalizace	7,8	Dlouhodobé úvěry	9,5
	Pohřebnictví	1,0	Dodavatelé	7,7
Obec Starý Kolín	Kanalizace	106,1	Dlouhodobé úvěry	20,1
	Investiční přijaté transfery ze státních fondů	81,3	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	109,1
Obec Úmyslovice	Kanalizace	25,2	Dlouhodobé úvěry	1,2
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	17,3	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	6,9
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	54,3
Obec Zichovec	Kanalizace	5,7	Dlouhodobé přijaté zálohy	1,0
			Krátkodobé úvěry	5,6
			Jiné krátkodobé půjčky	1,0
			Dodavatelé	1,9

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.2 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2014

V druhém sledovaném roce 2014 (tabulka 11) bylo vyhodnoceno monitoringem hospodaření obcí, že ve Středočeském kraji porušuje zároveň dva monitorující ukazatele sedm obcí, což se jedná o meziroční pokles o čtyři obce. V případě rozšíření monitorujících ukazatelů na tři by se mezi obce s rozšířenou mírou rizika zařadily jen obce Doubravčice a Loděnice.

Tabulka 11 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2014

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Doubravčice	Vodovod	14,3	Dlouhodobé úvěry	2,0
	Mateřské školy	2,9	Jiné krátkodobé půjčky	27,7
	Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené	6,2	Dodavatelé	22,4
Obec Jizbice	Vodovod	0,3	Dlouhodobé úvěry	2,2
	Kanalizace	0,6	Návratné finanční výpomoci	2,6
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	0,6	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	57,2
Obec Konárovice	Kanalizace	102,1	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	8,9
	Investiční přijaté transfery ze státních fondů	4,5	Ostatní dlouhodobé závazky	2,9
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	75,8	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	80,3
Obec Loděnice	Vodovod	1,9	Dlouhodobé úvěry	27,0
	Kanalizace	22,9	Dodavatelé	4,1
	Mateřské školy	5,5	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	26,0
	Sběr a svoz komunálních odpadů	1,7		
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	15,4		
Obec Loukovec	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	4,8	Dlouhodobé úvěry	2,1
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	4,3	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	8,6
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	2,4
Obec Nová Ves	Kanalizace	11,0	Dlouhodobé úvěry	2,8
	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	5,6	Dodavatelé	1,4
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	15,1	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	15,5
Obec Úmyslovice	Kanalizace	0,2	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	6,3
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	1,2	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	55,6

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.3 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2015

V rámci třetího monitorujícího roku 2015 (tabulka 12) se mezi obce s vyšší mírou rizika zařadil stejný počet obcí jako v předchozím roce. Nově bylo zařazeno pět obcí Kovanec, Konárovice, Milčice, Panoší Újezd a Všestary. Zbylé dvě obce Loděnice a Úmyslovice byly vyhodnoceny monitorem už v předchozím roce. V případě obce Úmyslovice se jednalo už o třetí kontinuální rok. Pokud by v tomto roce byly vyhodnoceny pouze obce, které porušují všechny tři monitorující ukazatele, tak by se mezi obce s vyšší mírou rizika zařadily obce Kovanec, Loděnice a Panoší Újezd.

Tabulka 12 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2015

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Kovanec	Kanalizace	8,3	Jiné krátkodobé půjčky	4,0
Obec Konárovice	Kanalizace	26,5	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	9,8
	Mateřské školy	3,8	Ostatní dlouhodobé závazky	2,5
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	17,6	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	98,9
Obec Loděnice	Silnice	1,4	Dlouhodobé úvěry	25,6
	Sběr a svoz komunálních odpadů	3,2	Dodavatelé	5,8
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	3,4	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	26,5
Obec Milčice	Vodovod	1,5	Dlouhodobé úvěry	4,9
	Kanalizace	32,0	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	32,3
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	24,4		
Obec Panoší Újezd	Kanalizace	7,5	Dlouhodobé úvěry	6,0
			Dodavatelé	3,0
Obec Úmyslovice	Rozhlas a televize	0,6	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	5,7
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	0,5	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	57,2
Obec Všestary	Vodovod	0,7	Dlouhodobé úvěry	15,8
	Kanalizace	75,5	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	41,9
	Mateřské školy	15,2	Dodavatelé	0,9
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	54,9		

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.4 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2016

V roce 2016 (tabulka 13) bylo monitoringem hospodaření obcí zjištěno, že počet obcí porušujících ukazatele věřitelského rizika a běžné likvidity klesl meziročně o pět obcí. Jedná se o obce Přešimasy a Vykáň. Důležité je zmínit, že v rámci tohoto fiskálního roku byl poprvé vyhodnocován ukazatel pravidla rozpočtové odpovědnosti, avšak ještě nebyl zařazen monitoringem mezi monitorující ukazatele. V případě, že by tomu tak bylo, tak tyto níže uvedené obce by nebyly monitoringem zaznamenány.

Tabulka 13 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2016

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Přišimasy	Kanalizace	35,1	Dodavatelé	6,0
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	29,0	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	29,0
Obec Vykáň	Vodovod	22,7	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	48,1
	Kanalizace	28,3		
	Ostatní investiční transfery ze státního rozpočtu	48,1		

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.5 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2017

V tomto roce se poprvé začal vyhodnocovat ukazatel pravidla rozpočtové odpovědnosti, tudíž mezi obce s vyšší mírou rizika se zařadily ty obce, které porušily všechny tři ukazatele zároveň. Z tabulky 14 je patrné, že se jednalo pouze o obec Královice, která v daném roce prováděla investici do mateřské školy.

Tabulka 14 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2017

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Královice	Mateřská škola	9,4	Dlouhodobé úvěry	9,5
			Dodavatelé	1,0

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.6 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2018

V roce 2018 se počet obcí s vyšší mírou rizika navýšil o tři obce. Všechny čtyři obce Doubek, Chýně, Lužce a Plchov se v rámci monitoringu sledovaného období 2013–2023 zařadily poprvé mezi obce s vyšší mírou rizika. Z níže uvedené tabulky 15 je zřejmé, že tři obce prováděly investice do kanalizace a jedna do základní školy, které byly ze značné míry financovány z cizích zdrojů.

Tabulka 15 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2018

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Doubek	Kanalizace Investiční přijaté transfery z OPŽP	31,4 18,2	Dlouhodobé úvěry	14,5
			Dodavatelé	3,1
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	19,2
Obec Chýně	Základní škola Investiční přijaté transfery z VPS	40,0 18,1	Dlouhodobé úvěry	68,3
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	194,1
Obec Lužce	Vodovod	5,8	Dlouhodobé úvěry	3,9
	Kanalizace	9,2	Dodavatelé	1,6
	Investiční přijaté transfery z OPŽP	7,9	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	9,3

Obec Plchov	Kanalizace	21,1	Dlouhodobé úvěry	5,2
	Investiční přijaté transfery z OPŽP	13,8	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	15,9
			Krátkodobé úvěry	3,9
			Dodavatelé	4,9

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.7 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2019

V rámci monitoringu hospodaření obcí v roce 2019 (tabulka 16) se mezi obce s vyšší mírou rizika zařadila pouze obec Doubek. Z hlediska počtu obcí se jedná o rok společně s rokem 2017 s nejmenším zastoupením obcí v rámci celého sledovaného období 2013–2023. Meziročně se jedná o pokles třech obcí.

Tabulka 16 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2019

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Doubek	Kanalizace	3,6	Dlouhodobé úvěry	13,8
	Investiční přijaté transfery z OPŽP	3,7		

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.8 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2020

Tabulka 17 obsahuje vyhodnocení monitoringu hospodaření obcí za rok 2020, přičemž byly zachyceny dvě obce Pňov-Předhradí a Sibřina. Meziročně se jedná o nárůst o jednu obec.

Tabulka 17 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2020

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Pňov-Předhradí	Vodovod	53,4	Dlouhodobé úvěry	17,7
	Investiční přijaté transfery z OPŽP	32,3	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	33,6
Obec Sibřina	Pozemní komunikace	15,0	Dlouhodobé úvěry	10,1
	Vodovod	1,2	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	18,5
	Kanalizace	3,3	Dlouhodobé přijaté zálohy na transfery	69,0
	Investiční přijaté transfery z OPŽP	5,3	Dodavatelé	12,4

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.9 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2021

V roce 2021 (tabulka 18) se v rámci monitoringu hospodaření obcí zařadilo mezi obce s vyšší mírou rizika ve Středočeském kraji dvě obce. Z hlediska celkového počtu se jedná o stejný počet obcí jako v předchozím roce 2020. Konkrétně se jedná o obec Pňov-Předhradí, která byla zařazena i v roce předešlém a obec Železná.

Tabulka 18 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2021

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Pňov-Předhradí	Vodovod	17,7	Dlouhodobé úvěry	22,0
	Investiční přijaté transfery z OPŽP	10,8	Ostatní dlouhodobé závazky	1,8
			Dodavatelé	4,1
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	44,4
Obec Železná	Mateřská škola	2,6	Dlouhodobé úvěry	7,5
			Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	8,8
			Závazky k vybraným ústředním vládním institucím	9,9

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.10 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2022

V roce 2022 (tabulka 19) bylo zjištěno monitoringem hospodaření obcí, že ve Středočeském kraji porušuje všechny tři monitorující ukazatele hned sedm obcí. Jednalo se celkem o výrazný meziroční nárůst, který čítal pět obcí. Na druhou stranu je vhodné zmínit, že celkem šest obcí z celkového počtu se zařadilo mezi obce s vyšší mírou rizika hospodaření poprvé. Pouze obec Železná se objevila mezi těmito obcemi už v roce 2021.

Tabulka 19 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2022

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Adamov	Kanalizace	9,3	Dlouhodobé úvěry	2,4
	Veřejné osvětlení	3,5	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	3,6
Obec Jivina	Pozemní komunikace	1,6	Dodavatelé	5,0
	Požární ochrana	1,4	Přijaté návratné finanční výpomoci krátkodobé	4,0
	Vodovod	0,9		
Obec Horní Bezděkov	Pozemní komunikace	28,2	Dlouhodobé úvěry	20,0
	Kanalizace	12,3	Dodavatelé	9,5
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	24,9
Obec Kolaje	Kanalizace	7,3	Dlouhodobé úvěry	3,6
Obec Milín	Bytové hospodářství	13,3	Dlouhodobé úvěry	141,7
	Školní družiny	13,2	Krátkodobé přijaté zálohy	10,9
Obec Strenice	Nebytové hospodářství	12,4	Dlouhodobé úvěry	6,0
			Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	3,1
Obec Železná	Mateřská škola	0,4	Dlouhodobé úvěry	6,8
			Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	8,3
			Závazky k vybraným ústřední vládním institucím	9,9

Zdroj: MONITOR, 2024

7.1.11 Monitoring hospodaření obcí Středočeského kraje v roce 2023

V poslední sledovaném roce 2023 bylo zjištěno v rámci monitoringu hospodaření obcí, že mezi obcemi s vyšší mírou rizika se zařadily dvě obce, které byly zachyceny rovněž monitoringem v roce přechodím. Jednalo se o obce Horní Bezděkov a Železná. Dle vybraných finančních a účetních dat, které jsou uvedeny v tabulce 20 můžeme konstatovat, že se jednalo o výdaje spojené s rozvojem infrastruktury.

Tabulka 20 Vybrané údaje o hospodaření obcí s vyšší mírou rizika hospodaření k 31.12.2023

Název obce	Finanční výkaz FIN 2-12 M (vybrané paragrafy)	Mil. Kč	Účetní výkaz rozvaha (vybrané závazkové účty)	Mil. Kč
Obec Horní Bezděkov	Pozemní komunikace	7,2	Dlouhodobé úvěry	17,7
	Kanalizace	2,5	Krátkodobé přijaté zálohy na transfery	31,2
Obec Železná	Územní plánování	0,1	Dlouhodobé úvěry	6,1
	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	0,3	Přijaté návratné finanční výpomoci dlouhodobé	7,8
			Dodavatelé	1,3
			Závazky k vybraným ústřední vládním institucím	9,9

Zdroj: MONITOR, 2024

7.2 Shrnutí monitoringu

V rámci provedeného monitoringu, resp. analýzy investičních výdajů na základě hodnocení vybraných paragrafů a vybraných závazkových účtů uvedených v tabulkách 10–20 je zřejmé, že příčinnou zhoršení monitorujících ukazatelů byla realizace investičních projektů financovaných zejména z přijatých úvěrů a návratných finančních výpomocí, nebo dosud nedošlo k finančnímu vypořádání přijatých dotací (přijaté zálohy na transfery).

Všechny realizované projekty jsou v rámci odvětvového třídění rozpočtové skladby ze skupiny **průmyslová a ostatní odvětví** zejména oddíly doprava a vodní hospodářství a ze skupiny **hospodářství služby pro fyzické osoby**, ze které byly nejvíce podpořeny investiční projekty z oddílů vzdělávání a školské služby a bydlení, komunální služby a územní rozvoj. Nejvýznamnější kategorií projektů, jak z hlediska četnosti, tak objemu finančních prostředků byly projekty spojené s oddílem vodní hospodářství, v rámci něhož byly realizovány projekty spojené s vybudováním či rekonstrukcí čistíren odpadních vod, kanalizací a vodovodů. Tato nejvýznamnější kategorie investičních projektů byla podpořena z Operačního programu životního prostředí (OPŽP), který v rámci druhého programového období v letech 2014–2020 umožnil čerpat finanční prostředky právě na projekty zaměřené na čistotu vody, kvalitu ovzduší, zpracování odpadu, ochranu přírody a energetické úspory.

Do kategorie obcí s vyšší mírou rizika se zařadilo ve Středočeském kraji v období 2013–2023 celkem 46 obcí. Největší četnost byla v roce 2013 (11 obcí), na druhé příčce z hlediska počtu obcí byly roky 2013, 2014 a 2022, ve kterých se do této kategorie zařadilo sedm obcí. Pokud bychom zkoumali velikostní kategorie obcí, tak největší zastoupení měly obce z kategorie 201–500 obyvatel, které byly zastoupeny hned ve dvaceti případech. Další významnější kategorií byly obce o velikosti 501–1000 obcí, které se objevily v této kategorii ve dvanácti případech. Důležité je zmínit, že mezi obce s vyšší mírou rizika se zařadily všechny velikostní kategorie alespoň jednou, a to i kategorie 1–100 obyvatel (obec Kolaje v roce 2022) a kategorie 2001 a více obyvatel, kdy se jednalo o obce Chýně v roce 2018 a obec Milín v roce 2022.

V rámci prováděného monitoringu hospodaření obcí Ministerstvem financí ČR jsou v závěrech uváděny tyto kategorie příčin překročení stanovených hodnot monitorujících ukazatelů:

- povinné předfinancování a financování projektů podpořených z evropských fondů nebo národních dotačních titulů
- investiční projekty pro rozvoj obce dotačně nepodpořené
- porušení rozpočtové kázně neboli nesplnění podmínek poskytnutí dotace
- investiční rozhodnutí na základě chybných předpokladů smluvně neošetřených.

Tyto hlavní příčiny bychom mohli rozdělit podle stupňů míry rizika, kdy první dvě uvedené příčiny by mohly být charakterizovány jako méně závažné, neboť se může jednat o časový nesoulad mezi realizovanými výdaji na projekt a přijetím investičního transferu. Do této kategorie se zařadily téměř všechny obce, které v rámci období 2013–2023 spadaly do kategorie obcí s vyšší mírou rizika. Porušení rozpočtové kázně bylo zaznamenáno jen v případě obce Podlešín, která nedodržela podmínky dotace tím, že vykázala výdaje, které nebyly uvedeny v projektu. Poslední příčina nebyla identifikována, jedná se o případy známých obcí Bublava a Prameny, které se nenachází na území Středočeského kraje.

Ministerstvo financí a Národní rozpočtová rada shodně uvádí, že obce s vyšší mírou rizika hospodaření ohrožují tyto rizika:

- **riziko likvidity** – obec nebude schopna dostát svým závazkům v době jejich splatnosti nebo nebude schopna financovat z nedostatku finančních prostředků pořízení, resp. opravy dlouhodobého majetku. Případně nebude schopna řešit náhlé výdajové potřeby, které mohou nastat (např. povodně).

- **legislativní riziko** – nedodržení podmínek přijaté dotace, které může vést k vysokému zadlužení obce z důvodu vrácení celkové přijaté dotace navýšené o úhradu sankce a případně penále.
- **úvěrové riziko** – nedodržení splátek přijatého úvěru může nastat v případech, kdy míra zadlužení bude vyžadovat takovou výši splátek, na které nebude obec mít dostatek finančních prostředků např. z důvodu propadu sdílených daňových příjmů.

Závěrem je možné konstatovat, že většina obcí, u nichž došlo k překročení stanovených hodnot monitorujících ukazatelů, by se i přes výše uvedená rizika neměla dostat do vážných problémů se svou platební schopností, neboť se u nich identifikované riziko ukázalo pouze jako dočasné.

Zadluženost jednotlivých kategorií obcí podle počtu obyvatel vykazovala následující relativní četnosti. Ne zadlužené obce byly během sledovaného období nejvíce zastoupeny kategorií obcí 1–100 obyvatel, která dosahovala úrovně v rozmezí 95,7 % (v roce 2015) až 84,3 % (v roce 2023). Podíl této kategorie bez dluhu se postupem času snižoval. Naopak největší relativní četnost zadlužených obcí vykazovala kategorie obcí 2001 a více obyvatel. Při podrobnějším pohledu na zadluženost překračující 60% hodnotu dluhu, tj. porušení pravidla rozpočtové odpovědnosti byly nejvíce zastoupeny obce z kategorie 201–500 obyvatel. Výjimkou byly roky 2014, 2015 a 2018, kdy byly nejvíce zastoupeny obce z kategorie 1001–2000 obyvatel. Pro zajímavost můžeme uvést, že do této největší kategorie obcí, které překračovaly dluhové pravidlo v průběhu sledovaného období se zařadilo město Kolín v období 2013–2016 a Statutární město Kladno v roce 2023. V případě největší obce Středočeského kraje (Statutárního města Kladna) uvádí zpráva NRR, že tato samospráva navýšila poměr dluhu k průměrným příjmům z hodnoty 53,2 % v roce 2022 na 63,0 % v roce 2023.

Hospodaření obcí je dlouhodobě v porovnání s hospodařením státu až na výjimky ve výborné kondici. Tento fakt potvrzuje dlouhodobě kumulující se zůstatky na bankovních účtech a pokladnách obcí, které během sledovaného období dosáhly třínásobné hodnoty. Skutečným problémem je nevyužitý **investiční potenciál**, který předmětné finanční prostředky představují.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo analyzovat dopady pravidel rozpočtové odpovědnosti ve 1144 obcích Středočeského kraje v letech 2013–2023. Práce se zaměřila na podrobnou charakteristiku hospodaření obcí, implementaci unijních fiskálních pravidel do české legislativy a hodnocení vybraných monitorujících ukazatelů, včetně pravidla rozpočtové odpovědnosti.

Hlavní zjištění ukazují, že obce Středočeského kraje obecně hospodařily přebytkově, přičemž se jim podařilo výrazně snížit zadluženost. Monitoring hospodaření odhalil, že pravidlo rozpočtové odpovědnosti bylo porušeno pouze u velmi malého počtu obcí, což svědčí o vysoké míře fiskální disciplíny v regionu. Významným faktorem pro tento pozitivní vývoj byla kombinace zlepšujícího se finančního řízení obcí a rostoucích příjmů z daňových výnosů.

Nicméně Národní rozpočtová rada (NRR) upozorňuje na nedostatečnou jasnost v aplikaci zákona č. 23/2017 Sb., o rozpočtových pravidlech a zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, což komplikuje rozhodování Ministerstva financí ČR v případech střetu pravidel rozpočtové odpovědnosti a hospodárnosti. NRR doporučuje buď novelizaci těchto právních norem, nebo vypracování metodiky pro posuzování takových situací. Zároveň zdůrazňuje potřebu lepší informovanosti územních samospráv o podmínkách úvěrů a zápůjček, aby se předešlo konfliktům s pravidlem snižování dluhu. Tyto kroky by mohly podpořit jasné a předvídatelné prostředí pro obce.

Stanovené cíle práce byly naplněny. Analýza potvrdila význam pravidel rozpočtové odpovědnosti pro udržitelnost veřejných financí na municipální úrovni a zdůraznila nezbytnost jasnější legislativy a metodické podpory. Dále se ukázalo, že přísnější kontrolní mechanismy zavedené po roce 2017 přispěly ke zvýšení transparentnosti a finanční stability obcí.

Práce poskytuje přínos jak teoretický, tak praktický. Přispívá k lepšímu pochopení účinků fiskálních pravidel na lokální úrovni a nabízí obcím i tvůrcům politik užitečné poznatky pro další zlepšování fiskální politiky. Metodický přístup využívající data z Centrálního systému účetních informací umožňuje přesnější hodnocení dopadů pravidel rozpočtové odpovědnosti a může být aplikován i v dalších regionech.

Možný další výzkum by se mohl zaměřit na analýzu dlouhodobých efektů pravidel rozpočtové odpovědnosti na investiční činnost obcí nebo na porovnání situace v jednotlivých krajích České

republiky. Dále by bylo přínosné prozkoumat, jaké změny přinesou další případné novelizace zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti.

Výsledky této práce zdůrazňují význam efektivního řízení veřejných financí a přispívají k diskusi o dalším vývoji fiskálních pravidel v České republice i Evropské unii.

POUŽITÁ LITERATURA

BALDWIN, R. E. a C. WYPLOSZ, 2022. *The Economics of European Integration*. Seventh Edition. Maidenhead: McGrawHill Education. ISBN 978-1526849434.

CAVALLO, A., P. DALLARI a A. RIBBA, 2018. *Fiscal Policies in High Debt Euro-Area Countries*. Cham: Springer. ISBN 978-3-319-70269-8.

CÍSAŘOVÁ, E. a J. PAVEL, 2008. *Průvodce komunálními rozpočty aneb Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. Praha: Transparency International. ISBN 978-80-87123-06-5.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [ČSÚ], 2022. Správní rozdělení Středočeského kraje. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/stc/spravni-rozdeleni-stredoceskeho-kraje>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD [ČSÚ], 2023. Statistická ročenka Středočeského kraje 2023. *Český statistický úřad* [online]. 20. prosince 2023 [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/statisticka-rocenka-stredoceskeho-kraje-2023>

DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY, 2023. *Do 1. října můžete změnit koeficienty pro daň z nemovitých věcí*. Deník veřejné správy [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6924703>

DINAN, D., N. NUGENT a W. E. PATERSON, 2017. *The European Union in Crisis*. London: Palgrave. ISBN 978-1-1376-0426-2.

ELIÁŠ, A., 2023. *Ozdravný balíček a územní rozpočty*. Deník veřejné správy [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6907405>

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2023. *Nový rámec EU pro fiskální politiku*. Evropský parlament [online]. [cit. 2024-02-26]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/89/novy-ramec-eu-pro-fiskalni-politiku>

FINANČNÍ SPRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY [FS], 2022. Rozpočtové určení daní 2022. Finanční správa [online]. 1. ledna 2022 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpocetoveho_urceni_dani_2022.pdf

KRUNTORÁDOVÁ, I., 2015. *Politické aspekty financování českých měst*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2744-1.

MATEJ, M., 2022. *Rozpočtové určení daní a potenciál místní ekonomiky I*. Deník veřejné správy [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6829417>

MATEJ, M., 2022. *Rozpočtové určení daní a potenciál místní ekonomiky II*. Deník veřejné správy [online]. [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6829425>

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2004. Zprávy Ministerstva financí České republiky pro finanční orgány obcí a krajů. *MF ČR* [online]. 25. května 2004 [cit. 2024-12-05]. Dostupné z: https://www.mfcr.cz/assets/attachments/Zpravy-pro-obce-kraje_2004-c-03.pdf

MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2008. Monitoring hospodaření obcí – SIMU 2008. *MF ČR* [online]. 3. prosince 2008 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z:

<https://app-mfcr1.azurewebsites.net/cs/ministerstvo/media/aktuality/2008/monitoring-hospodareni-obci-simu-2008-13760>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2012. Monitoring hospodaření obcí. MF ČR [online]. 6. listopadu 2012 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/monitoring-hospodareni-obci>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2022. Monitoring hospodaření územních samosprávných celků. MF ČR [online]. 15. listopadu 2022 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospra>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2023. Státní závěrečný účet územních rozpočtů za rok 2022. MF ČR [online]. 15. prosince 2023 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2022/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-za-rok-202-54123>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2014. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2013. MF ČR [online]. 28. dubna 2014 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2013/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-17755>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2015. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2014. MF ČR [online]. 28. dubna 2015 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2014/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-21237>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2016. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2015. MF ČR [online]. 5. října 2016 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2015/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-26255>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2017. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2016. MF ČR [online]. 14. listopadu 2017 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2016/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-30092>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2018. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2017. MF ČR [online]. 7. prosince 2018 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2017/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-33656>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2019. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2018. MF ČR [online]. 8. října 2019 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocety/hospodareni-uzemnich-rozpocetu/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2019/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-36656>

rozpoctu/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2018/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-201-36295

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2020. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2019. MF ČR [online]. 1. října 2020 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocty/hospodareni-uzemnich-rozpoctu/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2019/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-201-39596>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2022. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2020. MF ČR [online]. 15. listopadu 2022 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocty/hospodareni-uzemnich-rozpoctu/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2020/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-202-49314>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2022. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2021. MF ČR [online]. 15. listopadu 2022 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocty/hospodareni-uzemnich-rozpoctu/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2021/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-202-49315>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2023. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2022. MF ČR [online]. 30. listopadu 2023 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocty/hospodareni-uzemnich-rozpoctu/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2022/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-2022-53918>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY [MF ČR], 2024. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2023. MF ČR [online]. 28. listopadu 2024 [cit. 2024-11-29]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/uzemni-rozpocty/hospodareni-uzemnich-rozpoctu/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2023/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-2023-57937>

MONITOR, 2024. Monitor – kompletní přehled veřejných financí. *Státní pokladna* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/>

NAHODIL, František, 2014. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-536-4.

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA [NRR], 2018. Zpráva NRR o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2017. *NRR* [online]. 15. dubna 2018 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-plneni-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-2017/>

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA [NRR], 2019. Zpráva NRR o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2018. *NRR* [online]. 24. září 2019 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-plneni-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-za-rok-2018/>

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA [NRR], 2020. Zpráva NRR o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2019. *NRR* [online]. 12. října 2020 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z:

<https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-plneni-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-za-rok-2019/>

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA [NRR], 2021. Zpráva NRR o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2020. NRR [online]. 15. září 2021 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-plneni-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-za-rok-2020/>

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA [NRR], 2022. Zpráva NRR o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2021. NRR [online]. 29. září 2022 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-plneni-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-za-rok-2021/>

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA [NRR], 2023. Zpráva NRR o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2022. NRR [online]. 21. září 2023 [cit. 2024-06-19]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-plneni-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-za-rok-2022/>

NÁRODNÍ ROZPOČTOVÁ RADA [NRR], 2024. Zpráva NRR o plnění pravidel rozpočtové odpovědnosti za rok 2023. NRR [online]. 19. září 2024 [cit. 2024-11-27]. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/zprava-nrr-o-plneni-pravidel-rozpocetove-odpovednosti-za-rok-2023/>

PEKOVÁ, J., 2011. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-614-1.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 1998. Sněmovní tisk 32 Návrh na vydání úst. zák. o vyrovnaném státním rozpočtu ČR. *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=32>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 2002. Sněmovní tisk 115/0, část č. 1/28 Návrh ústavního zákona o rozpočtové kázi ČR. *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=115&CT1=0>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 2012. Sněmovní tisk 821 VI.n.ústav.z. o rozpočtové odpovědnosti - EU. *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=821>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 2013. Sněmovní tisk 24 N. ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti. *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=24>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 2013. Sněmovní tisk 25 Novela z. o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=25&O=7>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA, 2013. Sněmovní tisk 33 Nz.o změně zák. v souv.s přij. úst.zák. o rozp. odpovědnosti. *Poslanecká sněmovna PČR* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?T=33&O=7>

PROVAZNÍKOVÁ, R., 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5608-0.

PŮČEK, M., 2015. *Udržitelné finanční řízení obcí a regionů*. Praha: Národní síť Zdravých měst České republiky. ISBN 978-80-906033-0-1.

SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2024. Změny daně z nemovitých věcí účinné od 1. 1. 2025. *SMOCR* [online]. [cit. 2024-11-27]. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/cs/cinnost/financovani-obci/a/zmeny-dane-z-nemovitych-veci-ucinne-od-1-1-2025>

SVOBODA, M., 2021. *Finanční řízení obcí*. Praha: Svaz měst a obcí České republiky. ISBN 978-80-88375-08-1.

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1993/1?zalozka=text>

Vyhláška č. 410/2009 Sb. Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro některé vybrané účetní jednotky. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2009/410?zalozka=text>

Vyhláška č. 220/2013 Sb. Vyhláška o požadavcích na schvalování účetních závěrek některých vybraných účetních jednotek. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2013/220?zalozka=text>

Vyhláška č. 412/2021 Sb. Vyhláška o rozpočtové skladbě. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-11-18]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2021/412?zalozka=text>

Zákon č. 563/1991 Sb. Zákon o účetnictví. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1991/563?zalozka=text>

Zákon České národní rady č. 338/1992 Sb. Zákon České národní rady o dani z nemovitých věcí. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/1992/338?zalozka=text>

Zákon č. 128/2000 Sb. Zákon o obcích (obecní zřízení). *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/128/2024-07-01?f=128%2F2000&zalozka=text>

Zákon č. 243/2000 Sb. Zákon o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/243/2024-01-01?f=243%2F2000&zalozka=text>

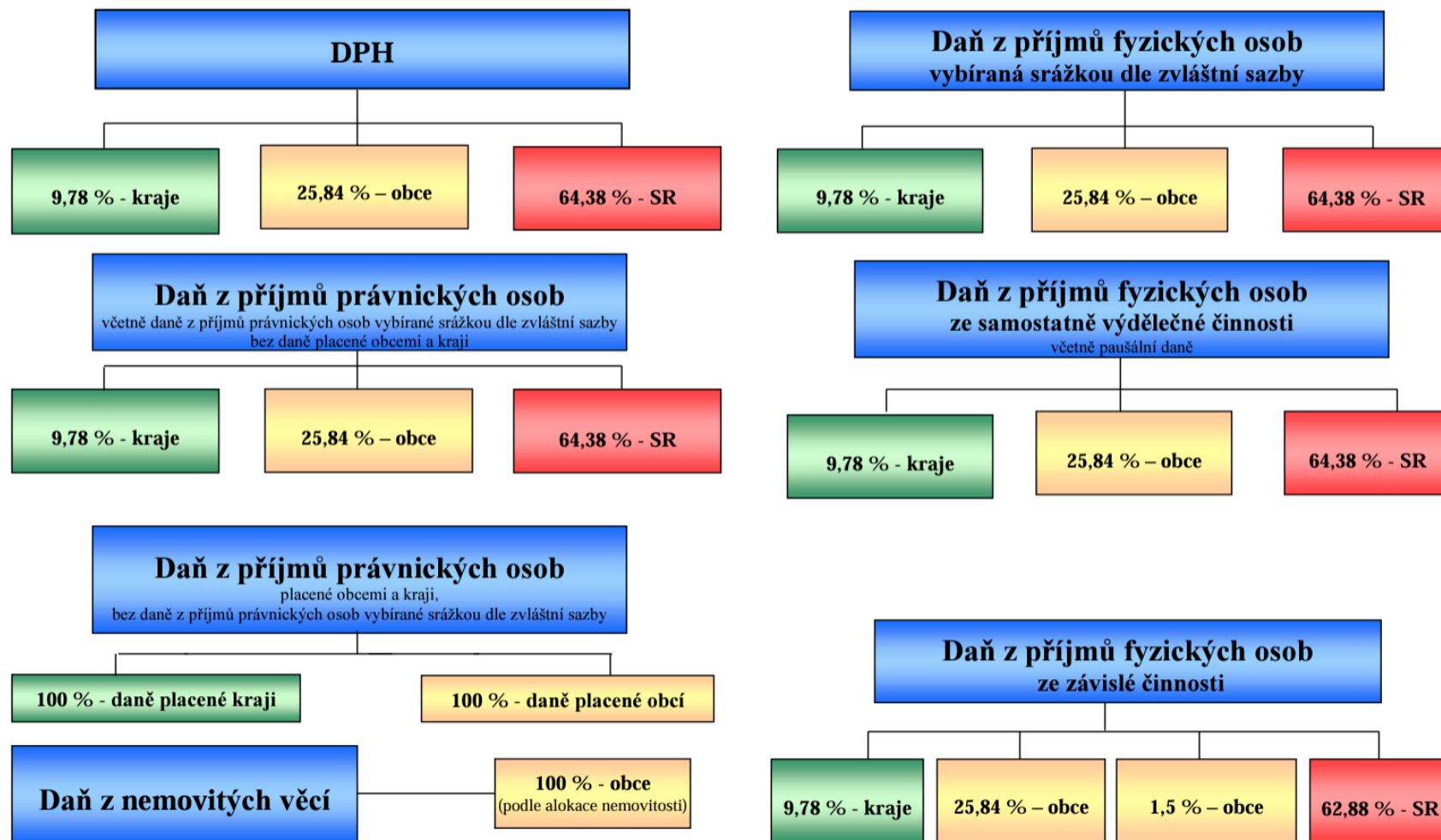
Zákon č. 250/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2000/128/2024-07-01?f=128%2F2000&zalozka=text>

Zákon č. 23/2017 Sb. Zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. *E-Sbírka* [online]. [cit. 2024-06-25]. Dostupné z: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2017/23?zalozka=dalsiInformace>

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A: Schéma rozpočtového určení daní platné do 31.12.2023	72
PŘÍLOHA B: Počet a podíl obcí Středočeského kraje bez dluhu v letech 2013–2023	73
PŘÍLOHA C: Počet a podíl zadlužených obcí Středočeského kraje nepřekračujících 60 % hodnotu dluhového kritéria v letech 2013–2023	74
PŘÍLOHA D: Počet a podíl zadlužených obcí Středočeského kraje překračujících 60 % hodnotu dluhového kritéria v letech 2013–2023	75

PŘÍLOHA A: Schéma rozpočtového určení daní platné do 31.12.2023

Zdroj: FS, 2022

PŘÍLOHA B: Počet a podíl obcí Středočeského kraje bez dluhu v letech 2013–2023

Počet obyvatel obce	Počet obcí											Podíl obcí										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1–100	70	68	66	62	57	58	55	55	51	48	43	94,6	91,9	95,7	92,5	89,1	90,6	88,7	90,2	85,0	85,7	84,3
101–200	138	140	139	134	130	129	127	122	120	114	103	85,7	87,5	84,8	82,7	78,3	78,2	76,5	76,3	75,5	73,5	68,7
201–500	264	263	246	255	237	228	232	226	209	212	188	66,2	66,9	63,2	66,2	62,4	60,8	62,5	60,4	57,3	56,7	50,9
501–1000	138	129	127	127	130	139	137	135	138	150	135	51,5	47,6	46,4	45,5	46,8	50,0	49,5	48,7	48,9	53,2	46,9
1001–2000	64	60	62	74	71	72	77	72	81	76	62	47,1	42,9	44,3	53,2	49,7	48,6	50,7	46,8	52,3	50,3	39,5
2001 a více	23	23	25	24	28	35	40	36	40	51	35	21,7	21,7	23,1	21,4	24,8	30,7	34,5	30,5	32,5	40,5	27,1
Celkem	697	683	665	676	653	661	668	646	639	651	566	60,9	59,7	58,1	59,1	57,1	57,8	58,4	56,5	55,9	56,9	49,5

Zdroj: MONITOR, 2024

PŘÍLOHA C: Počet a podíl zadlužených obcí Středočeského kraje nepřekračujících 60 % hodnotu dluhového kritéria v letech 2013–2023

Počet obyvatel obce	Počet obcí											Podíl obcí										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1–100	2	5	2	2	2	1	2	4	5	3	4	2,7	6,8	2,9	3,0	3,1	1,6	3,2	6,6	8,3	5,4	7,8
101–200	11	13	18	19	24	22	24	21	22	24	30	6,8	8,1	10,9	11,7	14,5	13,3	14,5	13,1	13,8	15,5	20,0
201–500	94	95	95	88	89	90	85	83	88	96	114	23,6	24,2	24,4	22,9	23,4	24,0	22,9	22,2	24,1	25,7	30,9
501–1000	104	121	122	126	123	110	105	103	100	93	115	38,8	44,7	44,5	45,2	44,2	39,6	37,9	37,2	35,5	33,0	39,9
1001–2000	62	66	62	55	61	58	60	62	61	61	81	45,6	47,1	44,3	39,6	42,7	39,2	39,5	40,3	39,4	40,4	51,6
2001 a více	78	80	78	85	81	69	66	72	73	69	86	73,6	75,5	72,2	75,9	71,7	60,5	56,9	61,0	59,3	54,8	66,7
Celkem	351	380	377	375	380	350	342	345	349	346	430	30,7	33,2	33,0	32,8	33,2	30,6	29,9	30,2	30,5	30,2	37,6

Zdroj: MONITOR, 2024

PŘÍLOHA D: Počet a podíl zadlužených obcí Středočeského kraje překračujících 60 % hodnotu dluhového kritéria v letech 2013–2023

Počet obyvatel obce	Počet obcí											Podíl obcí										
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1–100	2	1	1	3	5	5	5	2	4	5	4	2,7	1,4	1,5	4,5	7,8	7,8	8,1	3,3	6,7	8,9	7,8
101–200	12	7	7	9	12	14	15	17	17	17	17	7,5	4,4	4,3	5,6	7,2	8,5	9,0	10,6	10,7	11,0	11,3
201–500	41	35	48	42	54	56	54	65	68	66	67	10,3	8,9	12,3	10,9	14,2	14,9	14,6	17,4	18,6	17,6	18,2
501–1000	26	21	25	26	25	29	35	39	44	39	38	9,7	7,8	9,1	9,3	9,0	10,4	12,6	14,1	15,6	13,8	13,2
1001–2000	10	14	16	10	11	18	15	20	13	14	14	7,4	10,0	11,4	7,2	7,7	12,2	9,9	13,0	8,4	9,3	8,9
2001 a více	5	3	5	3	4	10	10	9	10	6	8	4,7	2,8	4,6	2,7	3,5	8,8	8,6	7,6	8,1	4,8	6,2
Celkem	96	81	102	93	111	132	134	152	156	147	148	8,4	7,1	8,9	8,1	9,7	11,5	11,7	13,3	13,6	12,8	12,9

Zdroj: MONITOR, 2024